

კაჟა ეტზისელო

კოლხური
ფსალმუნები

100-ტომეული

გამომცემლობა „ანკვარსალი“
თბილისი 2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
სახობალო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

თხზულებათა კრებული
100 ტომად

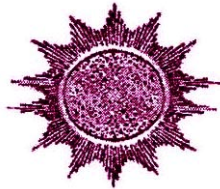
2020

საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია
„ძალღება-საქართველო“

საქართველოს ეროვნული აკადემია

ჰაჰა ეჭრისული

კოლხური ფსალმუნები

ტომი 22

2020

მთ. რედაქტორი

ზაურ ამილახვარი

სამართლის დოქტორი,
პროფესორი, საქართველოს
მწერალთა, მეცნიერთა და
საზოგადო მოღვაწეთა
საერთაშორისო აკადემია
„ქალდეა-საქართველო“-ს
აკადემიკოსი

© ვაჟა ეგრისელი, 2020

გამომცემლობა „**უნივერსალი**“, 2020

თბილისი, 0186, ა. პოლიბაოვსკაიას №4, ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@ymail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com

ISBN 978-9941-26-572-3 (ყველა ტომისთვის)

ISBN 978-9941-26-829-8 (22 ტომი)

* * *

ვაჟა ებრისელი დაიბადა ხობის რაიონის სოფელ ხორბაში. ბანათლებით იურისტი და ინჟინერია. 1983 წელს დაამთავრა მოსკოვის მაქსიმ გორკის სახელობის მსოფლიო ლიტერატურის ინსტიტუტი. ორმოცამდე წიგნის ავტორია. თარგმნილი და ცალკე წიგნებად აქვს გამოცემული საზღვარგარეთის ქვეყნების ორმოცდაათამდე ახალგაზრდა პოეტის ლექსების მცირე ანთოლოგია – „ოქროს მტვერანი“, აღექანადრა სმირნოვა-კოზლოვას მონობრაფია – „ბრიუსოველი – ალიო მაშაჰვილი“, ფილორ ტიუტჩევის ლექსები და სხვა.

1993 წელს გამოვიდა პოეტის ათასგვერდიანი, ორი ათასამდე ლექსის მომცველი ერთომეხუთი – „იმჟნ ნათელი“ ხოლო 2002 წელს საქართველოს რესპუბლიკის გამომცემლობა „მოლოდინმა“ გამოსცა ვაჟა ებრისელის „კოლხური უსალგუნავი“-ს ხუთომეხუთის ათასზე მეტ გვერდიანი პირველი ტომი, რომელშიც ორიათასზე მეტი პოეტური ძმნილება იყო დაბეჭდილი. 2006, 2007, 2008 წლებში გამოვიდა პოეტის მეორე, მესამე, მეოთხე ათას-ათას გვერდიანი ტომეულები, ხოლო 2011 წელს დაიბეჭდა პოეტის მესამე, 1575 გვერდიანი ტომი, რომელშიც 2500-ზე მეტი ლექსია დასტაბეჭდილი.

ვაჟა ებრისელის შემოქმედებაზე ორმოცამდე მონობრაფიაა დაწერილი და ცალკე წიგნებად გამოცემული.

ვაჟა ებრისელი საქართველოს და მსოფლიოს რამდენიმე მცნიერებათა აკადემიის ნამდვილი წევრია... 2016 წლიდან საქართველოს გწერალთა, მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-მ და საქართველოს ეროვნულმა აკადემიამ დაიწეს ქართული პოეზიის რაინდის, საქართველოს გწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და ბალაკტიონ ტაბიძის პრემიების დაწესების, ღირსების ორდენის კავალერის, ქართული კულტურის დესკანის მედლისა და „დიოსკურია 2005“-ის, მწვიდობის ოქროს პარსკვლავისა და მწვიდობის დროშის ორდენის გწვობების, სახალხო პოეტის, საქართველოს გწერალთა მცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა საერთაშორისო აკადემია „ქალღმა-საქართველო“-ს პრემიების, საქართველოს ეროვნული და ვაზისის საერო-სამცნიერო აკადემიის ვიცე-პრემიების,

ავსჯანმართის მმართველობა აკადემიის პრეზი-აკადემიკოსის, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს ეროვნულ და სოციალურ ურთიერთობათა“ „კარპის“, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრის, ჩარბლის, ზუბიდიის, სობის, იყალთოს საპატიო მოქალაქის, ათას-ათას ხუთასზე მეტგვერდიანი ტომეულების „კოლხური უსალგუნების“ (ოცდაათიათასზე მეტი ლექსი) ავტორის – ვაჟა ებრისელის ახალი, რჩეული „კოლხური უსალგუნების“ ოცდაათტომეულის გამოცემა. გამომცემლობა „უნივერსალმა“ გამოსცა პრეზის ხუთასზე მეტგვერდიანი, უმაღლეს კოლიბრაფიულ დონეზე შესრულებული ტომეტი. 2019 წლის მიწურულს გამოვიდა „კოლხური უსალგუნები“-ს 100-ტომეულის პირველი ათი ტომი. დანარჩენმა 90 ტომმა (უკლებლივ) მისი სინათლე იხილა 2020 წელს. გამგადაბულია დასაბეჭდად ვაჟა ებრისელის კლასიკური პოეზიის ანთოლოგია, აბრეთვე, პრეზისაღმი მიძღვნილი ქართველი და უცხოელი პოეტების, მმართველისა და საჯოგადო მოღვაწეების (ათასამდე ავტორი) წიგნების (მონოგრაფიების), სტატიების, წერილებისა და ლექსების ოცტომეული და სხვ.

2020 წლის 16 ოქტომბერს გაიმართა ფაზისის (კოლხეთის) საერთო-სამმართველო აკადემიის საერთო კრება, რომელმაც პრეზიდენტის ვაკანტურ ადგილზე ღია კენჭისყრით ერთხმად აირჩია ამავე აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, ცნობილი პოეტი, ქართული პოეზიის რაინდი, ქართული კულტურის დეკანი, „კოლხური უსალგუნების“ 100-ტომეულის ავტორი, იურიდიულ მმართველობა საპატიო დოქტორი, პროფესორი ვაჟა ებრისელი.

ბაზ. „საქართველოს რესპუბლიკა“,
2020 წლის 22 ოქტომბერი

ჰყავს მეუღლე – ბილდა სუხიშვილი (მწერალი) და ორი ვაჟიშვილი ზურაბი და დანი (ორივე იურისტი) და სამი შვილიშვილი – ვაჟა, ნატა და ლილი. იგი – მმცხრე შვილია (შვილი ძმა და ორი და).

პოეტის ასტრომული „კოსმიური პოეზია“

ვაჟა ებრისელის შესახებ დიდი ხნის წინაც ვწერდი: „რუსეთში აკაკის და ბალაქტიონს, ღმერთი არ მიუყენს რომ შებადარო. ბავხარ ზღვის დღვას და ნაზ სიონსაც, რომ აზანზარებს წუმად სამყაროს...“

ამჟამად, როცა პოეტის ზღაპრული კოსმიური „უსაღმუნებოს“ ჯერ არნახული, ჯერ არ ბაბუნელი, ხუთასზე, ათასზე, ათას ხუთასზე მიტბვერდინი „ბაჯალო“, ოქროს ყდაში ჩასმული, ოცდაათტომეული წავიკითხე, ჩემი ძველი აზრი რადიკალურად უარყვავი და... დღეს ძველის ბასაბუნად ხმამაღლა ვაცხადებ: ვაჟა ებრისელი არც რუსთაველს, არც აკაკის, არც ბალაქტიონს და... არც მსოფლიოს, არც ძველსა და არც თანამედროვე პოეტს არა ჰბავს...

ის პრისტორიული კოლხეთის „ქუტაია“, არმის ჭალაში მგბარი მუხაა, რომელზეც ოქროს საწმისი ეკიდა (რომელიც ბერძენმა კი არა, პელაგმა იაზონმა მიღესთან ერთად რომ ბაიტაცა).

დიახ, კოლხეთის მითიური ხელწვივის, აიეტის ხელით დარგული, ის ურჩხულ მოღარაჟი მუხაა, რომლის ცადავვიდ ტოტეზე, პოეტმა ოქროს საწმისის „ბონის“ მაგიერ თავისი „კოლხური უსაღმუნებოს“ იბაგმიუვლომელი ასტრომული დაკიდა და ბაანოცხლა, მიძინებული, დავიწყების ნაცარმომილი, არა მარტო კოლხეთის, არამედ იმდროინდელი სამყაროს ოცდაათტომეუტზე მიტ საუკუნოვანი მითებით, ლეგენდებითა და საოცრებებით დახუნდული ისტორია, რაც კომერსიდან მოყოლებული (ძვ. წ. აღ. VIII საუკუნე) არც ერთი ძველის, არც ერთ კალმოსანს არ ბაუკითვია.

100-ტომეული... ძველის ბაჩნის დიდან, XXI საუკუნის რიქრაქამდე, ასეთი (5-6 სტრიქონიანი) ვილოსოფიური, რელიგიური, მითოური, ყოვლისმომცველი პოეზია, ჯერ-ჯერობით არავის შეუძენია დღემდე...“

კოსმოსში კი...

დაბოლოს:

„აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს, მტრობისა და სიძულვილის გგულეშავი მისვლია... მათ იცინან იმ ოწყება დღემდევის ისტორია“.

ბულნაზ ხარაიჭვილი

პოეტი, ბალაქტიონ ტაბიკის პრემიის ლაურეატი, ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი

„ბულტივალ შხხვლი ყოველ ჟიბას, ყოველ ბაბიბას.“

ა. პუშკინი

წინასიტყვაობის მამბიმრ

(გაგრძელება)

ვაჟა ვერისელს სიკვდილის დროს ესმის ანგელოსთა გალობა, ანათებს ვარსკვლავი. „იღიმის უფალი, არსთა განმრიგე“ და რაც არ უნდა მოხდეს, მაინც პოეტს ღრმად სჯერა, რომ სიკვდილით სიცოცხლე იბადება:

„ირევა მკვდრები და ცოცხლები...

უამი კი დღეების,

ცოცხებით –

ვევლაფერს ღამისკენ მიცოცხავს,

სიკვდილი? – საწყისია სიცოცხლის“.

პოეტის მედიტაციები უცნაური ხედვათა გაღერეაა, რომელსაც ვერასოდეს ვერ მიწვდები, ვერ გაიცნობიერებ. მზეგადასულთა და ამქვეყნიურთა სა-

კითხი ერთ-ერთი უმთავრესი პრობლემაა ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში. ეგრისელის პოეტურმა სიმაღლემ განჭვრიტა სიკვდილი. „მართალგანკითხვის სიღრმე“, „ყოფნის უფსკრული“ (დანტე ალეგიერი).

„განათდა სივრცე –
მიგვანიშნა ყოფნა უფაღმა,
მერე არყოფნის აიფარა მტვერი და ნისლი,
ზღვის მკერდზე მაშინ აენტო ბორცვი
და ზეციური
მთვარის მშვილდივით
ელვარე ისრებს,
წვიმის ქურდ ღრუბლებს სტყორცნის
და სტყორცნის“.

ან:

„ცუდი არაფერია ამაში,
ამ ტიაღ წუთისოფლად,
სიცოცხლე –
სიკვდილთან თამაშში,
წუთშესვენებას რომ იღებს
და ჩვენ მას ვეძახით
ყოფნას“.

ეს ლექსი ვაჟა ეგრისელის ყრმობის დროინდელი ლექსია, ამჯერად პოეტმა ყოფნის ცნება შემოგ-

ვთავაზა და იგი მხატვრული აზროვნების თვალწარმტაც საბურველში ჩასვა – ესააო წუთშესვენება სიცოცხლის და სიკვდილის გაუთავებელ ურთიერთჭიდელში.

და თუ საერთოდ ყოფნა და არყოფნა, მყოფობა და არმყოფობა ერთმანეთს ვერასდროს ასცდებიან პოეტის ღირიკულ ხილვებში ზოგჯერ ისინი თანამდევ ფენომენებად აღიქმებიან, რომელთა შორის პარალელის გავლებაც კი შეიძლება:

„ყოფნა არყოფნის შუა პარალელს
მუდამ ვავლებდი.

ხმები, ვით

ადრე მიიღტვიან აღმოსავლეთით.

მაგრამ შენ, ჰეი!

ბედი ხარ თუ ბედის ვარსკვლავი,

დღითიდღე მიხვალ სადღაც დასავლით!

ვაჟა ეგრისელის ლექსებში გამუდმებით მოგვეხმის არსებობისათვის ბრძოლის ყიჟინა, არყოფნის დამამხობელი ზარებიც რეკენ და ყოფნას და არყოფნას ერთი ნაბიჯი ჰყოფს. ნაბიჯს აქეთ სიცოცხლის ქუხილია, ნაბიჯს იქით კი „სიწყნარეა“ პირველყოფილი...

ცნობილი პროფესორი ბადრი სალუქვაძე წერს: „თუ გულისყურით უსმენ ვაჟა ეგრისელს, მისი ლექს-

სები ფილოსოფიურად განგაწყობს და სიბრძნის ბი-
ლიკზე გაგიყვანს.

ღმერთო ჩემო! ვინ მოთველის რამდენ ადამიანს
დაუნახავს დასაველეთ საქართველოს სოფლის ორ-
ლობეში სარზე ჩამოცმული ჯაგლაგის გამხმარი თა-
ვის ქალა. მე არ ვიცი, ვის რა ასოციაცია ადეძრა
მის დანახვაზე, მაგრამ დანამდვილებით ვიცი, რომ
ვაჟა ეგრისელმა ერთი კალმის მოსმით პატარა, მაგ-
რამ ღრმა ფილოსოფიური შედეგერი შექმნა:

„...სარზე ჩამოცმულ ბედაურის
თავის ქალიდან –
ცივი ჭიხვინი ისმის არყოფნის“!

ალბათ ამაშია ნამდვილი პოეტების გენიალურო-
ბა და ამით, ისინი განსხვავდებიან ჩვენგან. მეტაფი-
ზიკურად მოაზროვნე ადამიანები სხვა სუბსტანციით
არიან შექმნილი და სხვა განზომილებაში აზროვნე-
ბენ. სწორედ ამიტომ ხდება, რომ სადღაც სოფლის
მიგდებულ შუკაში, სარზე ჩამოცმული ცხენის თავის
ქალის დანახვაზე, საღვადორ დაღისეულ სიურრეა-
ლიზმში ამოგვაყოფინებენ თავს და ჰამდეტისეულ
დიღემის „ყოფნა-არყოფნის“ ყულფსაც ჩამოგვაცმე-
ვენ კისერზე“.

„ჩვენი ყოფნის მდინარეები ზამთარ და ზაფხულ
შიგ იქცევიან“ – ბრძანებს პოეტი. არყოფნა უკიდველ-

ნო ზღვად დაგვიხატა. ყოფნა-არყოფნის საკითხებზე ვაუა ვერისელს ურიცხვი ლექსი აქვს დაწერილი, მათ შორის უნდა გამოვარჩიოთ „სიცოცხლის კართან“, „არ ჩავთვლიდოს“ და უსათაურო ლექსები: ‘ცა თავს გვაწონებს ვარსკვლავების ოქროს ბეჭდებით“. „თუმცა სიცოცხლე ასე ტკბილია“, „აქ ყველაფერი თავისას ითხოვს“.

მართლაც რა შთამბეჭდავი სურათია („სიცოცხლის კართან“) ბავშვს ჯერ მზის სინათლე არ უხილავს და იქვე ჩასაფრებული, მოდარაჯე სიკვდილი მას თავის ბრჭყალებს ასობს, ბავშვი ტირის... აქ ყოფნა ბავშვის ტირილით დაგვიხატა პოეტმა, ხოლო არყოფნა კი საოცარი მეტაფორით წარმოგვიდგინა: „ნაკვერჩხალივით უელავს თვალი, დარჩენილი აქვს ცასავით პირი“. ხოლო უსათაურო ლექსში „ცა თავს გვაწონებს ვარსკვლავების ოქროს ბეჭდებით“, ყოფნა-არყოფნა იმ რიგშია ჩაყენებული, რომელშიაც გზა-უგზო და კვალი-უკვალო სუფევენ და სულჩადგმულნი, მაგრამ „ბავით მდუმარით უფაღს შესტირიან“...

აქვე მიზანშეწონილად მიმანია მოვიტანო ერთი ლექსი, რომელშიც დასმულია სიკვდილ-სიცოცხლის მწვავე პრობლემა და ასევე მონიშნულია სხვა უფრო გამოსარჩევი თემაც:

„აქ ყველაფერი თავისას ითხოვს,
სიცოცხლეს ითხოვს –

სიკვდილის შიში,
მსხვერპლს –
ცივ ლულიდან ნატყორცნი ჭურვი,
სიმაღლეს –
 ჩემი ქართული ჯიში...
პური შია და ციცქნა
კუჭი უხმება
 შიმშილს,
წყალი სწყურია ხახამშრალ წყურვილს.
აქ ყველაფერი თავისას ითხოვს“.

და მაინც, ადამიანის უკვდავების იდეა რწმენითა და იმედით ავსებს პოეტის სულს და მისი ცხოვრების წესის გადასხვაფერებაც ხელეწიფება. უსაზღვროა პოეტის მისწრაფება ჩასწვდეს, შეიმეცნოს და ამოხსნას კითხვის ნიშნებით დასერილი მიღმური სამყარო. ალბათ ამიტომაც ასე სათუთად და მოკრძალებით უსმენს პოეტი „ღამის ოქტავას“.

„ყოფნა-არყოფნის სადარბაზოდან
ჩვენ ჩუმად ვისმენთ
ღამის ოქტავას,
უამი მალულად მოაგელვებს
დღეთა თეთრონებს,
და ამ ხმაურში გვავიწყდება
ზოგჯერ მოკვდავებს:

სიცოცხლე არა, სიკვდილია თანამდროვე“.

დიდი გალაკტიონი წერდა: „ჩვენი სული იღვიძებს და მზად არის ისევ აანთოს ჩამქრალი და დაფარული სიამაყის სანთლები“ და ბოლომდე ეღვიძა, ბოლომდე კაშკაშებდა, ბრდღვიალებდა მისი სანთელი.

ვაჟა ეგრისელის პოეტური სული ჭეშმარიტი გამოღვიძების ტრფიალია, ღრმად სჯერა და სწამს, რომ მხოლოდ მაღალი გონის ადამიანებისათვის არსებობს გაღვიძებული სულების სფერო და პოეტიც მთელი არსებით ისწრაფვის:

„ჩემი სიცოცხლის მაღალ გოდოლზე
ვანთებ და ვანთებ
სულს, როგორც კოცონს“.

ან:

„დღისით და ღამით მთვარეა,
ჩემი სულთქმა
და იდილია.
ღმერთო მაღალო!

უკვდავების ჭერს
ამარიდე.
სიცოცხლე არა!
სიკვდილია
მარადიული და ჭეშმარიტი“.

(„მარადიული და ჭეშმარიტი“).

ვაჟა ეგრისელის მეტაფორული სასწაულების ახსნა ერთობ ძნელია, რამეთუ მისი სულიდან იფრქვევა ზღაპრული, არამიწიერი ხილვები, დაბეჯითებით შემოძლია ვთქვა, რომ ვაჟა ეგრისელის შემოქმედება მარადიული ქართული სულია, უფრო მეტიც „ვაჟა ეგრისელი ლექსების წინამდებარე ახალი წიგნით ქართული ლირიკული პოეზიის ედემისებურ ბაღში შემოდის როგორც პოეტი გამოცანა. პოეტი მოვლენა, პოეტი ნოვატორი. – წერდა პროფესორი აკაკი თოფურია 1991 წელს, სტატიაში „ნოვატორული ძიების გზით“.

ვაჟა ეგრისელი ვერ ჰგუობს მოცულობით სიხალვათეს, მისი ყოველი ლექსი გულს წვდება და სულს გიფორიაქებს, გამოძღვრავს, რომელიც მერრულ „ნანასავით“ ნაზი და აღერსიანია, ხან გურულ „კრიმანჭულივით“ სხარტი და მოქნილი, ხან კი აბოლოქრებული, მაგრამ მტკიცე და გამაფრთხილებელი.

ვაჟა ეგრისელის სიცოცხლის მიზანი საკაცობრიო იდეალებია. პოეტს კარგად ესმის რომ სამყაროში მუდმივი ჭიდილია ბოროტსა და კეთილ ძალებს შორის, რომ ცხოვრება ნათელი და ბნელი ძალების დაპირისპირებაა, მაგრამ პოეტი იმედით, რწმენით, ოცნებებით ამარცხებს ბოროტ ძალებს. დიახ, იმედი ერთადერთი გზაა ჭეშმარიტი მომავლისაკენ:

„სულ უმიზეზოდ და სულ უბრალოდ,
ბევრჯერ სიმაღლე,

უქციეს სისქედ,

ქვამარილივით ჩემი რწმენა

ბევრჯერ დანაყეს

და მაინც მუდამ მიიწევს

ცისკენ

ბუხრიდან ამოსულ კვამლივით –
ამაყი“.

და აქვე გაიფიქრებენ გულისშემძვრელი სტრიქონები: „ვარსკვლავებზე კოლხური ღამე შიშინებდა“ და უნებურად გიჟდება სურვილი მოკრძალებითა და მუხლზედაჩოქილმა თქვა მარადიული ღოცვა „არყოფნის მაღალ აივანზე დამსხდარ აჩრდილებზე“.

ვაჟა ეგრისელის პოეზიაში სიკვდილ-სიცოცხლის პრობლემა გადაწყვეტილია ორიგინალურად. მისი სიტყვა სიკეთესა და სათნოებას, სიყვარულს

ემსახურება. მხოლოდ სიყვარულშია სიცოცხლე და უკვდავება:

„რა საჭიროა დიდრო და კანტი,
წუთისოფელი რომაა ფლიდი.
ჩვენს აქ ყოფნას, რომ არყოფნით
ნადმავს.
მაგრამ სიცოცხლით, – ამ ბეწვის ხილით,
უნდა გავიდეთ სიკვდილის – გაღმა“.

ვაჟა ვერისელის პოეზია ჭეშმარიტი ოდაა სიცოცხლესა და სიყვარულზე. პოეტმა სძლია სიძულვილს, სძლია სიკვდილსა და ბოროტებას. „იქმენ ნათელი“ და „კოლხური ფსალმუნების“ 1000-1500-ზე მეტ გვერდიანი ხუთტომეული სიძულვილზე გამარჯვებაა. სიცოცხლით ძღვეული სიკვდილია და პოეტის მძაფრი სურვილი მაინც გონიერი სიცოცხლისაკენ სწრაფვაა:

„სანამ სიცოცხლედ თავს დასტრიალებს
მზე –
დედამიწას უქრობ სულივით...
მე ერთაერთი მტანჯავს სურვილი:
ღვთის შთაგონებით და ღვთის კარნახით,
დავუსხლტე სიკვდილს, ვით არაგვში
ბადეს კალმახი“.

უცილო ჭეშმარიტებაა ის, რომ დიდმა გალაკტიონმა „ცხოვრების ზღვაზე“ აღზრდილი ძლევაძმოსილი სულით სიკვდილის ტრაგიზმი დაამარცხა და ვარდისფერი სიკვდილის საოცრებას გვაზიარა.

ვაჟა ეგრისელმა სიკვდილი შეიმეცნა როგორც სულის განთავისუფლება, სხვა უფრო მაღალ მდგომარეობაში გადასვლა. აქ არ შეიძლება უნებურად არ გაგვახსენდეს: „საჭიროა სიკვდილი ვისწავლოთ, მთელი ცხოვრება ეს არის და ეს, სხვა არაფერი“.

(„რილკე, მიმი რიმანელს“. ახალი თარგმანები“
თბილისი 1992. გვ. 122).

ვაჟა ეგრისელის პოეტური სული ზეცისკენ ისწრაფვის და იქ ეძებს ნავთსაყუდარს. პოეტი ნათლად ხედავს ჩამავალი მზის ოქროს მიძვებით მორთულ გაფოთლილ ცას, და შემოქმედს მოვარდნილი ‘ფიქრთა ზვირთები მიატივტივებს სადღაც ბოთლივით“.

პოეტი თავის თავს ადამიანთა ბედნიერებას უძღვნის. მზადაა უზენაესი მაგალითისათვის, რათა ადამიანთა მოღვმა მისი სულის რეცხვით განიწმინდოს. მზადაა წინააღმდეგობა ჰარმონიად აქციოს. შეიძლება გავიმეოროთ მისი საოცრად მზვაობარი სტრიქონები:

„ეს მერამდენე დილა თენდება

ასე წვალებით,
ვაი-ვინჩრობით,
ველარ მივალწევ მე სადამომდის,
დასწევველოს ღმერთმა!
კწერ და ვიდრჩობი...
ლექსი კი არა, სული ამომდის!..

და მე, მაინც, გოეთე გამახსენდა: ჩვენს თვალე-
ში მზის ნათელი თუ არ ღვივის, რანაირად შეძლებ-
დნენ შუქის ხილვას? თუ არ არის ჩვენში ძალა
ღვთაებრივის, ყველაფერი ღვთაებრივი რატომ გვხიბ-
ლავს!“

გოეთეს ეს სიტყვები ღრმად მიგვანიშნებს იმა-
ზე, რომ ვაჟა ეგრისელის ნავთსაყუდარია ზეციური
სამყარო, რამეთუ მზის ნათელით მარცხდება წყვილი-
ადი და:

„მე მოველ შენთან,
უკეთესი ვერავინ ვპოვე...
მზის სადღეგრძელო – შენ უნდა შესვა.
და ჰკითხა პოეტს:
– სად მიდის ეს გზა? –
შენ რომ ახლა პარალელს ავლებ?
– უკვდავებამდე, მაცხოვარო!
გოლგოთის გავლით...“

ბუნება ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაში

ვაჟა ფშაველას შემდეგ არავინ ისე არ მისულა ბუნებასთან, როგორც ვაჟა ეგრისელი. როგორც ლიტერატურათმცოდნენი მიუთითებენ, თამამად შეიძლება ითქვას, რომ ვაჟა ეგრისელის პოეტური ფენომენი, მისი განუმეორებელი ხილვები და მიგნებული სახეები თავად უკიდევანო პოეზიაა.

დიდი პოეტის სულსა და ნიჭს აქვს სხვადასხვა განფენილობა და ამიტომ მეტწილად მრავალმხრივია მისი შემოქმედება. მკითხველს ხიბლავს ვაჟა ეგრისელისეული აზრობრივი სიმართლე, ჭიდილი ინტელექტისა და ემოციისა, უმეტეს შემთხვევაში ეს ჭიდილი შერიგებით თავდება და სწორედ ამ ორი საწყისის ჰარმონიით ქმნის პოეტი ბრწყინვალე ლირიკულ ქმნილებებს, რომელთაც სისავსით მოთენთილი ჟინი, მძაფრი აღტკინება და ესთეტიზმი წარმოსახვის ძალას რომ აღვიძებს. მის ქმნილებებში თანამედროვე ჭეშმარიტი ფილოსოფიისა და რომანტიკოსის რაფინირებული სული იტანჯება, იბრძვის და იღწვის, ამკვიდრებს რაღაც ახალს, უჩვეულოს, მონუმენტურ სულიერ ღირებულებებთან ნაზიარებს.

ვაჟა ეგრისელის რწმენით ადამიანი ბუნების საოცრებაა, ადამიანში შეიცნო ბუნებამ თავისი თავი.

ადამიანის შეცნობის თანდაყოლილი წყურვილი
წითელი ზოლივით გასდევს პოეტის ღირიკას. გულ-
წრფელია პოეტი როცა წერს:

„გუშინწინ იგი გაზაფხულს
მტირალ ცას მოჰყვა
და სიყვარულის დადგა ნაპირზე,
გუშინ დაღლილმა სტუმარივით
გაიარა ზაფხულის ბაღში
და გულისყურით მოუსმინა
ხეების ლოცვას,
სხივთა ჟივჯივს
და მზის გალობას.
დღეს მეტად უკვირს,
რომ ასე სწრაფად
ფოთოლცვენის
ჩამოდგა ჟამი“.

მაგრამ პოეტი მაინც ძლიერი სულის ადამიანს
ეტრფის, ადამიანს, რომელიც ჟამის ბრძანებელია:

„ჟამი კი არა,
ჟამს შენ ბრძანებლობ,
გემახის გზები.
სიბეჩავეს არ ხარ ჩვეული,
ჩაუქრობელი ცეცხლი გედება...“

ვნახოთ!

ო, ვნახოთ

სად მიგვიყვანს

გზა –

არჩეული,

ჩემო მებრძოლო სულისკვეთებავ!“

ასევე პოეტმა მხატვრულ ფერებში წარმოგვიდგინა ადამიანის განუწყვეტელი კავშირი ბუნებასთან. თუ ვაჟა ფშაველა ამბობდა: „მონა ვარ მონა ბუნების, ღონე არა მაქვს დავისა“. ვაჟა ვერისელი ამბობს:

„ტანჯვის გზაზე მდგარ ცხოვრების ხეზე

ვართ მიბმულები

სიცოცხლის თოკით,

და არასოდეს გვინდა აშეგება.

მაგრამ ყოველთვის

უცხო თამაშით,

გვინდა,

არ გვინდა

ბედისწერა გვეთამაშება“...

უნატიფესი გრძნობებით უმღერის პოეტი ბუნებას, მისი აზრით, ბუნებასთან უნდა დამკვიდრდეს ჰარმონიული კავშირი. მისი ხედვა მნიშვნელოვანწი-

ლად ეთანხმება ქრისტიანულ თვალსაზრისს, ის როგორც დიდი ვაჟა-ფშაველა მორწმუნის თვალით უყურებს მთელ სამყაროს. სწორედ ამიტომ პოეტს მთელი კოსმიური სამყარო სისხლხორცეულ ნათესავად აღუქვამს. იგი განცვიფრებულია ბუნების საოცარი სურათით:

„ღამე და ცივი მიუსაფრობა,
იდუმალების
მზით დაგმანულ
კარებს აღებენ.
ფიქრში შრიალებს ხე საქსაულის...
ბრწყინავს და ელავს
მთვარის თეთრი ბაირაღები
და ვარსკვლავების დღესასწაული.“

საინტერესოა აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიის ყოფილი პრეზიდენტის, მსცოვანი მეცნიერის, ბატონი შოთა მისაბიშვილის მოსაზრება ვაჟა ეგრისელის შემოქმედებაზე:

„...ვაჟა ეგრისელმა, რუსთაველის, გურამიშვილის, ბარათაშვილის, ილიას, აკაკის, ვაჟასა და გალაკტიონის გენიით შექმნილი პოეტური წაღკოტი – საკუთარი ნიჭით გამოყვანილი სურნელოვანი ყვავილებით დაამშვენა და თავის ტევედ ლირიკაში, როგორც მშობელი ერის, ისე კაცობრიობის არსებითად

ყველა ძირითად სატკივარს და საზრუნავს უპოვა ადგილი“...

პოეტი ბუნებაში უპირველს ყოველისა ადამიანის ადგილს ეძებს და მაინც უაღრესად რომანტიული და იდუმალებით სავსეა ვაჟა ეგრისელისეული ბუნება ადამიანის სულისადმი თანაზიარობით განსაკუთრებული ხილვისათვის შინაგანი განწყობა დუმილს მოითხოვს და პოეტიც დუმილის გამოხატვის ჭკუშმარტი დიდოსტატია. დუმილის თავისებური აპოლოგია დასავლურ ლიტერატურაში ეგზოუპერის „ციტადელია“.

ციალა მუსხია

ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი,
პროფესორი, აფხაზეთის მეცნიერებათა
აკადემიის აკადემიკოსი.

*ნაწევები წიგნიდან – სასწაული და ფანტაზია
(ფიქრები ვაჟა ეგრისელის პოეზიაზე)*

გავრძელება შემდეგ ტომში

ფსალმუნი

აჰა,

ეს წიგნი, –

ჩემი ფსალმუნი

ფურცლებს კი არა, ცით აკინძულ

ჩემს გულს გადაშლი –

სიყვარულით და

იდუმალი ფიქრით მოცული,

და მეც მუხლმოყრით

შენზე ვლოცულობ,

მზით განათებულ

პოეზიის წმინდა ტაძარში.

1957

ქრისტეს ინიციაციებს

ათასწლეულების მერე,
ნალურსმანზე ვაფენ იებს
და „კოლხური ფსალმუნების“
ოქროს თასში,
როგორც ართმათიელი¹,
ისევე ვღერი ქრისტეს
ინიციაციებს².

1965

¹ იოსებ ართმათიელი, რომელმაც ქრისტეს ჭრილობიდან მომდინარე სისხლი თასში, (ბარძიმში) დააგროვა.

² ინიციაციები (ლათ.) საიდუმლოებათა შესრულება.

* * *

ქართლის დიდი წარსული კი –
ათასწლეულების კედლებს
აწყდება ზღვის ბორგვასავით,
ზოგი სახე ზე-ჩანს ალად.
მუზარაღზე გორგასლის,
ეკ, რამდენის მზე ჩამქრალა.

1992

* * *

ასე იყო:

თვით უფალი,
ადამის ძის ძირად,
ფესვად,

მხსნელად ქურდის მომგონს თვლიდა.

თუმც ჯვარზეცმულ
ქრისტეს კვნესა,

ისევ ისმის გოლგოთიდან.

1974

მტკვარი სამთარში

ერთ პირს წყალიც იძინებსო! –
ამბობს ხალხი,
მაგრამ მის თვალს
აღარ ეკარება რული.
და მცხეთასთან დგება მტკვარი,
ქართულ მიწის და თბილისის
სიყვარულით,
ზეზეულად ჩამომხმარი.

1968

ოსეზ ქალღვა

(ვარიანტი)

უამთა ამდრეულ ოკეანეში,
ათასწლეულთა ხელით ნარწევი,
სამყარო დიდი საქაღალდეა,
შიგ დევს ფურცლები –
ოქროდ ნაწერი
და... იქ პირველი არის
„ქაღდეა“¹.

1978

¹ ქაღდური (ლაზური) – ქართველურ ტომთა ძირი ენა.

ხილვა: ბაბილონი

უფლის ნახვად ასული,
ირყვიან კედლები,
ვითარც ქარში ლერწამი.
განკითხვის დღეც მოვიდა.
ისმის გლოვა,
ვედრება,
ნგრეულ ბაბილონიდან.

1978

ვარსკვლავიანი ღამე

უეცრად მოვარდნენ ქარები
და ზეცას ღრუბლების
ყავარი ახადეს.
(ნეტავი სად იყვნენ აქამდე?!)
და ცვივა ლალი და
სპეკალი,
ბივრიტი, ოქრო და აქატი.

1992

* * *

წინაპრის თვალთაგან ნაშუქი,
ცეცხლი რომ ციალებს
გოგირდად,
კვლავ აფროთხოვს ჭინკებს
და ავსულებს...
წამით რომ გაცოცხლდეს წარსული,
ეჰ,
რამდენ სიამეს
მოგვეგვრიდა.

1978

* * *

კლდეებს გამოქცეულები,
ეს პატარა ხევ-ხუვები,
გაუხდიათ მთებს მონებად.
და ლოდები არაგვისპირ,
ისე ყრია,
ბაბილონის ნანგრევები გეგონებათ.

1979

კოლხა 5185-5120

ასე იყო იდითგანავე,
ავი უამი მტერს და
ავსულს,
ვითა წურბლებს მოგვაჯენდა...
და... სამყაროც მოგვაჩერდა,
როს კოლხეთი ამოფრინდა –
წარსულის დიდ ოგვაჯედან*.

2009

* ოგვაჯე (მეგრ.) – საბუღარი.

ბრაალის ბარძიში

ცრემლით საესე სამყარო –
ბობოქარი ზღვა არი...
მძინვარ საუკუნეებს,
ვითარცა წიგნს გადაშლი
და შენ, გზაზე გოლგოთის –
ექვბ ბარძიშს გრაალის,
როგორც სანთელს ანთებულს, –
რწმენის წმიდა ტაძარში.

1976

* * *

მზემ ჩაიარა...

და ვარსკვლავებით,

ჩუმად იესება ცის ლურჯი ვარცლი.

წუხან მამლები და ყოვილის ყელს

იღერებენ.

ღამე კი მოვარის სავარცხლით

ვარცხნის

ღრუბლებს და..

ცვივა სხივთა ღერები.

1968

კიბელუს და კოპალუს

ცა და მიწა წარსტაცეს
ლაზებსა და პელაზგებს,
ღმერთი კი ვერ მოპარეს.
კოლხი ახლაც სანთელს უნთებს –
კიბელუს¹ და
კოპალუს².

1977

1,2, – ძირძველ ქართველ ტომთა ღვთაებები.

* * *

მოვლენ ანგელოზები,
გიმღერებენ „ოსანას“, –
ლოცვითა და
აჯებით.
დრო მოვა და მგოსანო,
უფლის მარჯვნივ დაჯდები...

2008

* * *

ცისქვეშ ათასწლეულები,
ვით ებგური
ან ჩაფრები,
ისევ ისე ერთურთს შეცვლის...
შენი დანთებული ცეცხლი,
არასოდეს არ ჩაქრება.

2005

* * *

ჩემმა კოლხმა წინაპრებმა,

შორეულზე –

შორეული,

გზით იარა და ეხეტა.

(წუთისოფლის იყო მგზავრი).

ნახა ეგბეა და კრეტაც,

თუმც ესმოდა ხმა კერბერის¹

და ბლავილი მინოტავრის²

1968

1 კერბერი (ბერძ.) – მიწისქვეშა სამეფოს მცველი, სამთავიანი ავი ძაღლი.

2 მინოტავრი (ბერძ.) მინოსის ხარი, რომელსაც აქვს ადამიანის ტანი და ხარის თავი.

* * *

ყოფნა,

არყოფნის იდგა მორევი,

მზე შორს ეკიდა,

როგორც ტიარა.

ცა – ვარსკვლავებმა მაღლა ასწიეს

და ერთმა არა,

წარღვნამ ორივემ,

კოლხო! –

შენს გულზე გადაიარა,

მაგრამ გადარჩი,

დღემდე მოხველ და...

მოაღწიე.

1978

* * *

ღამის ტოტზე ყორნებივით
ჩამომსხდარნო,
ჰე, ღრუბლებო, ასე რატომ
მებევერებით?!

ავთა სული, ვითა თქვენი დიან ლეთას*.
არ ურჩება მიწას წყლული მდინარეთა,
ცას – ვარსკვლავთა ბერბერები.

1981

* ლეთა (ბერძ.) – ჯოჯოხეთის მდინარე.

* * *

მეცხრე ცაში ბინადრობენ,
(იქ ვერავინ ველარ მივა.)
ძირს არცერთი არ ჩამოვა:
აღარც ბუდა,
აღარც შივა,
არც კრიშნა და იეჰოვა.

1984

კოლხეთი – 7000

ჩემი დიდი წინაპრის –
ზღვასნის და
მოისრის,
დარდი გულს სულ მიღრღნიდა,
ახლაც უამთა სიღრმიდან –
ძველ კოლხური გალობა
და სიმღერა მოისმის...

1977

* * *

ცხოვრება ჯოჯოხეთია,
აღბათ უამთასვლამ დარაგვა,
რასაც დაგვირდა მესია.

სიკვდილი,
სიკვდილს არა ჰგავს,
სიცოცხლე უარესია.

2001

* * *

რომ გვეკლავს სურვილი
ცაში აფრენის,
ეგ არაფერი,
მაგრამ ეს არის უბედურება:
ყოფნას,
არყოფნა შეყვარებია.
ჩვენი დღეები, როგორც ტურები,
სიკვდილს ჩუმად რომ
ეპარებიან!!

2003

ეპეაზე

არც ენქიდუ ჩანს,
 არც გილგამეში
 და აღარც მათი ბალი –
 კედრების –
საუკუნენი უძღურდებიან.
 კოლხთა სულების მესმის
 ვედრება,
სადღაც, ხმელთაზღვის კუნძულებიდან.

1986

პირველი ქრისტიანო

ის კოლხი იყო პირველი,
უფლის ნათელით
ვინც შეიმოსა.
და ახსოვს ფაზისს,
მტკვარს და ნილოსსაც,
მათ ნაპირებზე
მუხლმოყრილმა,
ვინც რომ ილოცა.

1981

* * *

დაბადებიდან –

ცნობადის ხის იჯექ

ტოტებზე,

ვით მალობელი ჩიტი –

ჯაფარა.

ცხოვრება გიჩნდა პიტნის ფოთლად

ან დარიჩინად.

მიტომ უფალმა თავის კალთა

გადაგაფარა

და... უკედავებას გადაგარჩინა.

2015

* * *

მე,
ვითარც ზღვის ნაწიერი,
ვთხზავდი მასზე წრფელ სიმღერებს,
მისი წყენა არასოდეს
არ მქონია ფიქრშიც აზრად.
ახლა ზვირთთა მუშტს
მიღერებს,
ნეტავი, რამ გააბრაზა?!

1969

ორი მტერი

მოსელის დლიდან მოყვასის ღანდს
მივსდევთ კუბოს კარამდის,
ცხარე ცრემლით მივტირით.

ადამის ძეს,

ორი მტერი მუდამ ჰყავდა,
დღესაც ჰყავს და ეყოლება –
სიბერე და სიკვდილი.

1998

ხილვა: სინას მთა

ღრუბლებსა და ღრუბლებს შუა,
ჩანდა მთვარის ბოსელი,
უფერო და
შიშნაკრავი.

იქვე
მთაზე იდგა კრავი
თეთრი შესამოსელით.

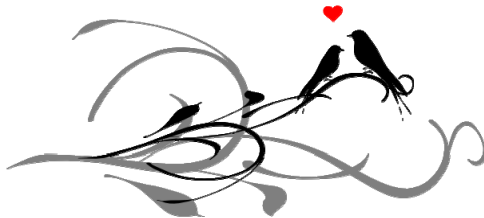
1970

* * *

ქარი ქარობას არ იშლის,
ლოდებით ავსებს ხეობებს.
ზღვას ტაბლა უდგას
ქარიშხლის
და გაღეშილი ზვირთები –
განთიადამდე ღრუობენ...

1976

მიქაელ მთავარანგელოზი

მოკვდავთ ჩუმად გვითვალთვალებს,
მამა-ღმერთი ცაში რომ ზის
და გვახედებს მიტომ

ცისკენ:

მიქაელ მთავარანგელოზი –
იგივე იესო ქრისტე*.

1982

* თესალონიკელები 4:16

* * *

ხმელეთზე ბრაზით ზღვა ამოსულა,
ცა ველარ ირჩენს
მნათთა იარებს.
ვზივარ ნაპირზე და ველოდები.
ზღვა ფრთამოტეხილ ქარით
ორსული.
ქარიშხალს როდის იმშობიარებს.

1964

ამბოზს ეკლესიასტე

მოხვალ,

წუთისოფელი,

აღუწერელ სხვა სასჯელს,

მოსვლისათვის მოგიზღვევს.

მიტომ ეკლესიასტე ამბობს:

სჯობსო ათასჯერ –

„სიკვდილის დღე,

შობის დღეს“.

1962

პელაზგები და ხეთები

ვარსკვლავების ჩირადნები
უჭირავთ ხელში,
რომ გაგინათონ ღამის
წვედიადი.
ჩვენი ეთნარქი პელაზგები და
ხეთებია.
და მთელი ღამე მათი სულები –
ჩვენს ქართულ ცაზე
ეხეტებიან.

1968

ღ რ უ ბ ლ ე ბ ი

არც ღმერთსა და არც კაცს,
აღარავის ემონებიან
შავი ღრუბლები,
ახლა ზღვიდან რომ ამოდინან,
ღრუბლები არა,
დემონებია,
და ცად ილტვიან, რომ გაშალონ
ფრთები არწივის:
ადამის მოღვმის ცოდვები რომ
მიწას აწვიმონ.

1993

* * *

წინაპრებმა დაგიბარეს:

თიბე,

თავზე მოექცეცი,

პოეზიის მაღალ ახორს*,

შენი ქვეყნის მთა დაბარი

უფრო ვრცლად რომ

დაინახო.

1962

* ახორი – ზვინი, ზვაგი, ჯელგი.

* * *

გარდასულთა შფოთავს ქარი,
მისი სუნთქვა დრომ
ვერ მოსპო.
და ცაში რომ ციმციმენენ,
ვარსკვლავები კი არადა,
კვლავ აუდის მოლიცლიცე
ცეცხლის აღი,
ცად დამარხულ ანგელოზთა –
ძვლების ფოსფორს.

1978

* * *

რა ვუყოთ,

თუ შენს სიმღერებს,

ზოგჯერ ცრემლი ერია.

შენც ისე, ვით ათონსა და

სინას დაყუდებულ ბერებს,

დამ-დამით გიწერია.

2002

ასე იძნევა ვაჟა ებრისელ
(ვარიანტი)

დადგება უამი,

შენი გვარი და გენეზისი,

ვით მითრიდატე პონტოელის

ზღვას აერუებდეს.

და შენი ძეგლი მთაზე ეგრისის

იდგეს და კოლხეთს,

ზღაპრულ კოლხეთს

გადაჰყურებდეს.

1980

ხ ს ო მ ნ ა

ღამეულ ციდან მოვლენ წვიმები,
გამხმარი მთვარე რომ
დაარბილონ.

ბნელში იძინებს ქარის ხელით
ზღვა დარწეული.

წამს მოვა ხსოვნა და გადასწევს
ათასწლეულებს
და გამომიჩენს კოლხთა მიერ
ნაგებ ბაბილონს.

1964

უფლის ნაწერი წერილი

იდუმალებით მოცული,

ქარებს ჩამოაქვთ ფიფქებად,

უფლის ნაწერი წერილი:

– ბოლოს სულ ერთად იქნებით

მიწაზე –

ჯვარდაწერილნი.

1996

* * *

ღამე ნისლებს მიაბოლებს
და ხეობებს ასდით კვამლი,
რაც რიონის ჭალებს ავლებს.
იღვიძებენ მთები ხვამლის
და სიზმრების ცვივა ხავსი.
ცას აცვია მოვარის ხამლი,
ჩუმად იკრავს ელვის თასმებს.

1971

ხალხური პოეზიის კითხვისას

*„თებრონე მიდის წყალზედა“
ხალხური*

ისმის დევთა ღრიალი და,
ეშმაკების ხმა და
როკვა.

წიგნს ჩავცქერი...

და ვით ელდას, –
ტანწერწეტა თებროს ვხედავ,
მხარზე სავსე უდვას კოკა.

1967

* * *

უნდა მოედოს მათა მწვერვალებს,
ტაიგებსა და გაშლილ
ტრამალებს,
ჩვენი საქმენი – ზღაპრულ ამბებად,
სანამდე ჩვენი შავი სამარე,
ხეთა ფესვებით დაილამბება.

2007

ბაბილონი – ძვ.წ. 529 წლის

5-6 ოქტომბერი

თავს სწირავდნენ მეფისთვის¹,
რადგანაც მათ იცოდნენ,
იყვნენ უამთა მდგმურები.

ბაბილონი გამოხვეტეს

ცოცხით –

განადგურების².

1963

¹ კიროსი – სპარსეთის მეფე

² ესაია წინასწარმეტყველი – 14:22,23. (VIII ს.ჩვ.წ.)

* * *

ისე, როგორც
წინანდალში,
სურნელი სცემს
ძველ კოლხური,
ვარნას¹ ვარდებსა და იებს:
ბრაჰმანებს და
ქაშატრიებს,
შუდრებს და ვაიშიებს.

1983

¹ ვარნა (სანსკრ.) – ძველ ინდოეთში: საერთო სახელწოდება ოთხი საზოგადოებრივი ჯგუფისა:

ხილვა: სამოთხის ხე

ბიბლიაში: ზეცას,
მთვარის –
თეთრი უჩანს საყელო.
ვხედავ ევას მომტირალს.
იმზირება უსახელო,
სამოთხის ხის ტოტიდან.

1961

* * *

შორეულ ღამიდან მოსული –
დღეები მიდის და
მიცოცავს,
რასაც სილამაზე თოვს ფერებად.
ნუ დაიტრაბახებს
სიცოცხლე,
სიკვდილმა რომ იცის მოფერება.

2008

ვარსკვლავების სერობა

ღამეები, ვით ბერები,
 ღღის შიშით –
 ერთმანეთს მისდევს...
ბნელში ჭედს ვიღაცა ლურსმნებს.
 შუაში ზის მთვარე,
 ვით ქრისტე,
და ვარსკვლავთ სერობას უსმენს.

1964

* * *

საქართველოს ცით გადახურული –
ლექსია შენი
სახლი და ფუძე,
ზედ გაკრულია სიტყვა აბრებად.
სიცოცხლე რაა,
რომ მოკვდე უცებ,
ვიცი,
სიკვდილიც დაეხარბებათ!!

2008

მარხვების ბაღაზრენა

გადაუფრინეს ტბას პალიასტომის,
მიწყდა ყაყანი
დამფრთხალ ვარხვების.
მშიერ თვალებით ზღვა იმზირება.
ქარები ღამის ტოტებს
არხვევენ,
და წყალში ცვივა ვარსკეღავები
მზესუმზირებად.

2004

ბაბილონის ბოლო

უფლის ნახვა სურთ და...
ბაბილონის –
ცამდე აღმართულ გოდოლს
აგებენ –
და კოლხური ისმის ჰანგები.
მოფრინდებიან ჩემთან
ფიქრთა ფარშევანგები
და აიეტის დიდ წარსულში
გამიტყუებენ.

1972

* * *

ცნობადის ხეთა ფესვები –
ძირიან ამოგითხარეს,
„მოკეთეც“ –
ახლა ორგულობს!!
რით გაგაცოცხლო მითხარი,
კოლხეთო! –
წარსულ მოკლულო!!

1963

* * *

მეტეორების გამოქროლება,
მშიშარ სივრცეებს ისევ
აწინებს.
და დედამიწა დამეებით ისევ
ივსება...
ცა არხეინად მიწას დაჰყურებს:
ყოფნა,
არყოფნის ქუსლით
როდის გაისრისება.

1970

* * *

საქართველო –

ჯვარს გაკრული არის იესო
და მის კვართს ჩუმად ინაწილებენ,
ხმის გამცემი კი არ ჩანს არავინ.

და ჩვენი „ძმები“,

ჩვენ – ძირ ქართველებს,
დიდ ისტორიას ჩუმად გეპარავენ
და მასთან ერთად წარსულს
გვართმევენ.

1964

ხ ე ე ბ ი

მწვანე სინათლეს აშრიალებენ,
მზით და სიცოცხლით
თვალი ევსებათ,
დედამიწაზე მაინც ვერ ძლებენ:
ქვესკნელს ჩადიან ხეთა – ფესვები,
კენწეროები –
ცას დაეძებენ.

2001

* * *

არესისა და პარას ჭაღაში,
ოქროს ბღავილი არ ისმის
ვერძის.
მშობლიურ ცაზე მთვარეც მიმქრალა.
ღმერთო! –
მიმყოფე სამშობლოს ბედზე,
ყველა ქართველი გულმტკივანი
და მოფიქრალი.

1989

* * *

წამი რაა,
ისიც შუაზე გაგიყო,
წუთისოფელს თუმცა დიდხანს
ელაგე,
მაგრამ ეხლა თუ შენი ხმა ისმინა,
ვარსკვლავები ჩამტვრევენ
ცის მინას
და მოწყაღე თვალით ჩამოგხედავენ.

1997

* * *

კუბოებია –

ღამეები,

დღეები გულის ბოგინია...

ზეცა –

სარკმელია გაღებული.

ცხოვრება –

პატარა ბოგირია,

სიკვდილ-სიცოცხლეს შუა –

გაღებული.

1992

რეა-კიბელა

(100 წლის პოეტ მარია ბარათაშვილს)

გაილია წვეთ-წვეთად
ეს ერთი ასწლეული
და მეორეს მიბელავ –
ცისკენ თავაწეული –
ქართველთ რეა-კიბელა*.

2008

* რეა-კიბელა-პელაზგურ-კოლხური დედამთავრა.

* * *

მზის ბაჯადლო ტახტი უდვას
და ისვენებს ღამით მამა,
ანგელოზთა არ სდევს იჭეებს.
ცა ხშირ-ხშირად სტეორცნის
ელვის წითელ ქამანდს,
მაგრამ ქუხილს ვეღარ იჭერს.

1986

შოშოები

გადაუფრინეს სოფლის სიმშვიდეს,
მოსდევთ შიმშილი თუ
მოშიება.

და გზისპირ რომ იდგნენ ნაძვები,
შემოესიენ მათ შოშიები
და წამსვე ჩააცვეს ძაძვები.

1974

* * *

ნაფეხურები მზის რომ წაშალონ,
ციდან ჩამოაქვთ ღრუბლებს
ბინდები.

ყრია ლოდები, როგორც კუტები.
ქარიშხლის ხმაზე ზღვა
ბუდიდან ამიფრინდება,
ლოდს მიასკდება და ნაპირზე
სუფს განუტევებს.

1969

ჰინჯილა და ყარყარა

(ხუმრობით)

ჩემს ოდიშში დადიანს,
კახეთში კი ჭილაძეს,
იცით, რა დღე აყარა:
ჯიხვის ყანწმა კი არა,
ჭინჭილამ და
ყარყარამ.

1976

* * *

ქარები, ვითა ძიძები,
ზღვების ლურჯ აკვნებს
არწევენ,
და ელვით ჰყავთ გათასმული.
სამყარო –
ვარსკვლავებით ნაწერი
ცისა და მიწის ყდაში
ჩასმული.

1970

დედა თავისი ბავშვის სავლავთან

თვალცრემლიან ცას –

დასავლით,

მზე კალთაში ჩუმად უწევს.

სამარესთან ჩამომჯდარი,

ისე მოჩანს ბავშვის დედა,

თითქოს ლოდის აკვანს ურწევს...

1973

* * *

მშობლიურ ცის სილაქუარდეს,
მიწისქვეშეთიდან ვუმზერ,
ხმები მესმის: გეყო,
ადე!
არ იციან მათ, რომ გულზე,
ლოდი არა,
დარდი მადევს.

1981

* * *

ღამეს მთოვარე თევზის ფხასავით,
ვით წინათ,
ყელში არ ეჩხირება.
ვარსკვლავთა აღარ ისმის არია.
ცა რომ პირს იხოკს
ელვის ფრჩხილებით,
ნეტავ ვიცოდე,
რამ გადარია?!

1982

* * *

თავს დაჰკიოდნენ ალბატროსები
და ქარიშხალი
პირ-გამეხებით,
სანამდის ბნელა კვლავ მოუვლიდა:
მიასიკვდილა ზღვამ მღრინავი
ზვირთთა ვეფხვები,
ამოიფერთხა ჯავრი გულიდან.

1984

აზნაუბითი – 1992

ვითარცა ქორმა კრუხ-წიწილს,
ისე ჩვენ მტვერი გვადინა:
ოსმა,

რუსმა და...

აფსუამ –

იქ თესა, სად არ დაუხნავს.

და...

დარი უდგას შადიმანს,

კონსტანტინეს და

დაუდხანს!!

1992

პელაზგებს და ქალდეველებს

ნილოსიდან –

ფაზისამდე,

ოქროსფერი ადევთ ველებს,

და მეუფობს დიდ ხელმწიფის

აიეტის – პაპის – პაპა.

და პონტოს ზღვა

ურწევს აკვანს,

პელაზგებს და ქალდეველებს.

1966

* * *

კლავდენ და გულში მახვილს
უყრიდნენ,
ადარ ინდობდა ბედი – მურტალი,
მაგრამ სიკვდილი არ მიიკარა:
საქართველოს ცა იდგა
ზღვისკარად,
კოლხური მთვარის ნაჩუქურთმალი.

1974

შურდული და ოქროს ქნარი

ჟამთა ტყეში მწვერებივით,
ათასწლეულები ყეფენ...
ცისქვეშეთში დარობს დარი.
მელანდება დავით მეფის:
შურდული¹ და ოქროს ქნარო².

1964

¹² შურდულით დავითმა გოლიათი განგმირა, ხოლო ქნარის პანგებზე „ფსალმუნები“ შექმნა.

მ ა ნ დ ა ლ ა

სიკვდილს კი არა,
მქროლავ დრო და ჟამს,
მიაქვს სიცოცხლე როგორც
ნადავლი.
სადღაც ჭრიალებს მზის და მთვარის
ცისფერი ღერძი.
და ჩემი სული იმ შავ მანდალით* –
სხვა სამყაროში –
გასასვლელს ეძებს.

1982

* მანდალა – შავი ხვრელი.

ვაი, ნანა!

არც ხეიჩა ჩანს
და არც გოჩა
და არც პაატა სააკაძე,
სამშობლოსთვის
ვინც სიცოცხლე,
წამით აღარ დაინანა.
და ჰუნეთა ფლოქეთა ხმაში
ისევ მესმის,
ცრემლნარევი: „ვაი, ნანა!“

1987

შემოღობა ნოსტეში

სააკაძის ნოსტეში ვარ,
მელანდება დიდი ბაკა*,
ქარს ღრუბლები დააქვს შავად.
ვიღაც რომ სცემს ჯოხით კაკალს,
ნეტავი რა დააშავა?!

1994

* ბაკა ხერხეულიძე – რომელმაც გიორგი სააკაძე სიკვდილს გადაარჩინა.

პრმა ჯონით

აკაკუნებს ჯოსს მიწაზე,
რუსთაველის პროსპექტზე თუ,
ხეობაში თექმის.

და კაკუნით –
იქ დამალულს,
თითქოს სიკვდილს ეძებს.

1978

* * *

პოეტო,
შენი სული,
ბინადარი ცის ერდოს,
იქ – მამაღმერთთან მივა.
ვითარც მივიდა ერთ დროს:
ბუდას,
ქრისტეს და შივას.

1998

საინგილოს, ქსანს და ხერთვისს

ურჯულონი რჯულს გვართმევენ:

საინგილოს,

ქსანს და ხერთვისს.

რწმენას გვიყენებენ ყირა

და მათ ავიწყდებათ ხშირად,

უთვალთვალებთ ციდან ღმერთი.

1992

* * *

სახეშეშლილი,

ტიტველ-შიშველი,

მიედინება ღამე მტკვარივით.

დაეკიდება ალბათ მალე სივრცეს

მზის ფარი.

ცამ სარცხვენელზე ახალი მთვარე

ლეღვის ფოთოლივით აიფარა.

1977

ხილვა: 33 მილიონი ქართველი

მომხდურთან ბრძოლით

ბროლივით დამსხვრეულებს,

მოვა დრო,

უფალი გაამრთელებს,

მთავარია რწმენა არ დაილიოს.

რა დღეს და რა ხვალ,

ჩვენ ვიხილავთ ქართველებს,

ცამეტს კი არა,

ოცდაცამეტ მილიონს.

ამინ!

1992

* * *

გამთენიისას, როცა მყინვარმა,
შორ წარსულიდან
გადმოფრენილი –
ნისლის ქათქათა აფრა აუშვა,
ანანურთან ხმა მესმა
ციხეთა:

„დახვედი!“

„დაჰკარი!“

და „არ გაუშვა“

1964

* * *

ცად განსახლებულ პლანეტებს,
და ვარსკვლავების ზვრებს,
მიწის სურნელი უდის.
მგოსნის სულია – მზე,
გალაქტიკებში რომ ბუდობს.

1968

* * *

ოცდათოთხმეტი საუკუნეა,
ევქსინის პონტო –
მედეაზე არის მგლოვარი.
ირგვლივ ყოველი დავიწყების
მტერმა დაფარა.
მხოლოდ შენ გახსოვს აიეტის ხმა
უხსოვარი.

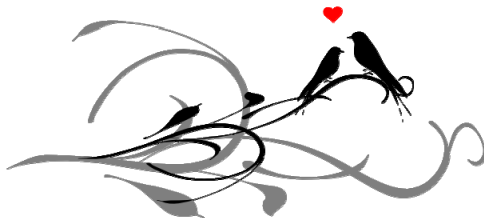
1968

* * *

ვითარც სახე სიკეთის,
მოჩანს მთვარე სნეული.
და ჩემს თვალთა მზერაში,
ღამაზ ბუდეს იკეთებს:
ცეცხლი კოსმიური და
მზის სევდა შორეული.

2004

* * *

ვაჟას ფშავის ბუნება,
მართლაც საარაკოა,
ღვთის ხელით დაწერილი.
უინვალთან კი ვაკეა,
აქეთ-იქით მთებია,
ჰეროდოტეს წვერით.

1976

* * *

აგვისტოა,

მზე წამით სიცხეს

აღარ ანელებს,

მზე მზეობას არ იშლის,

დღემ რომ თბილისს ასტუმრა.

პანთეონში დიდუბის –

ცისკენ თვალმიპყრობილი

წევს ტერენტი გრანელი

და უღვია სასთუმლად

ქვის პატარა ბაღიში.

1996

* * *

კოსმიური ჩემი ფიქრი,
ისევ ისე ვიმეორებ,
ხსოვნის ყვითელ ალამს კიდებს:
ვარსკვლავებს და
მეტეორებს,
პლანეტებს და გალაქტიკებს.

2006

* * *

ისტორიის დიდ მინდორზე
ახლა,
ათასწლეულების მერე,
ერთმანეთთან ბრძოლით გართულს,
ვხედავ: კოლხებს,
დაიანებს¹,
მიდიელებს² და სასპერებს³.

1970

¹²³ ქართველური ტომები

* * *

მზე ჩადის და ზღვისკარად, –
სხივთა რილო – ჭრილოა.
ცა და მიწა კოლხეთის –
(სად მითები დაგოგავს)
ფერწერული ტილოა,
სეზანის და ვან გოგის.

1991

* * *

თენდება!

მაგრამ წამითაც,

ქათქათა ღრუბლის ლოგინში,

მთვარე ვერ მორჩა კოტრიალს.

შესევთან და ღამის ცას,

ვარსკვლავები კვლავ

კორტნიან....

1979

* * *

(ვარიანტი)

მეხის ძახილზე დაიმსხვრევა

ცის თეთრი მინა,

შეკრთება მთვარე,

ვითარცა მწირი.

და უამს ცისკრისას,

ჩემს კოლხეთში რომ

მოვა წვიმა,

ასე მგონია: დაბრუნდა და

მედუა ტირის.

1968

* * *

იყავი ექვსის...

ოცდაექვსის...

დღეს ხარ სამოცის...

არ იცი საით წავიდნენ წლები.

ყოველ დღის ბოლოს,

ახლაც დამის კუბოში წვები,

ხოლო დილით კი,

მზის ამოსვლა ისევ

გაოცებს.

2001

* * *

კლდეთა პიტალო ქვას გახეთქავდა –
მათი ოხვრა და
ცემა გულების.
შიშვლებს რა ჰქონდათ დასამალავი.
და...

ასე იყვნენ ერთმანეთში
ჩაკარგულები,
სანამ განთიადს იყივლებდა ცაში
მამალი.

1971

* * *

ღღეები მუღამ ბნელს გვარიღებენ,
ღამეები კი სიკვდილს
გვაჩვევენ.

ცას მიჭედილნი, როგორც ღურსმნები,
ეს ვარსკვლავები –

ღღიღან გაჩენის,
რომ ღუმან,

ნეტავ, ვინღას უსმენენ?!

1989

* * *

შორით რომ ისმის –

წინაპართა არის ჰანგები:
ცრემლის,

ტკივილის და
მღელვარების.

ჩემი კოლხეთი – ოქროს ჩანგია,

ზედ გადაჭიმული –

ათასწლეულების ღარებით.

1969

* * *

იმ პლანეტებზე –
სხვას არავის არ გაუვლია.
არვინ ყოფილა მზის
სიშორით
ასე სნეული.
მთვარე კი არა,
შენი სულია,
ვულკანად ცაში ამოფრქვეული
და ქვადქცეული.

2008

თ ო რ შ ი

პროფვახტანგ თორაძეს

მომხვედურმა ქართლი დაღეწა
იწვის თოთხამი,
აღეწი;
ირგვლივ დგას სისხლის მორევი.
ყრია ხმლები და თორები.
ფართა ჟრიალი მოისმის
მიმწვართან –
თურმან
თორელის.

2008

* * *

ღამით მთვარე მიმიძლოდა,
და დღისით კი მზეს
მივყავდი –
შენთან –
ჩემო,
მე უბილოს!!
ისე მაგრად შემიყვარდი,
ღამისაა შეგიძულო.

1968

* * *

მზესავით დიდი და ჩაუქრალი,
გულში არყოფნის უნთია
ცეცხლი.
გარეთ კი ღამის წყვდიადი აკრავს –
პატარა ბუდეს –
ღურჭულა მერცხლის,
რომელიც ვეღარ დაუბრუნდა –
მშობლიურ სახლ-კარს.

1963

* * *

ათას ჭირ-ვარამ გადანაყარი
მოვა და თავზე ხელის ადებით,
როს ქარიშხალი სივრცეს
შებინდავს,
მაშინ ამოვლენ ზღვიდან ტალღები,
როგორც დღეები,
შავითმოსილ დამეებიდან.

1986

გ უ ლ ო თ ე ლ ე ბ ი

არსაიდან მოსულები –
დასტრიალებთ სათეს-სახნავს
და დაკოდილ სულს მიმთელებთ,
როცა მოჭიკტიკეს გნახავთ –
ჩემს საყვარელ –
გულწითელებს.

1967

* * *

მზით გათანგულებს თეთრი დღეები
ტანზე გვაშრება
ვითარცა ოფლი.

გვინდა,

არ გვინდა, მოვა დაისი.

იქნებ გაუსხლტეთ ხელიდან

ყოფნას,

არყოფნისგან კი თავს ვერ დავიხსნით.

2005

* * *

(ვარიანტი)

როს გაიგებს მამლის ყივილს,
უამს ცისკრისას,
გამთენია.
ღამეს სურს რომ გაიხიზნოს.
ვარსკვლავებსაც
ჩათვლემიათ,
ერთადერთი მთვარე ფხიზლობს.

1962

* * *

გადმოიარეს მთები და,
ზღვის ღურჯი იალაღები,
მათი ხმა ელვად უვლის ცას!
ველური ტომი –
ტაღლების,
ასე, რამ გააგულისა?!

1997

* * *

ფიქრში ვხედავ:

ყავრით გადახურულ ოდას
და მის ლამაზ აბარწაში
კველაზე ზის ციცქნა ბიჭი
და ეზოს წინ –
დამბის გასწვრივ,
მიმოფანტულს უსმენს ჭრიჭინს.

1980

* * *

ელვის თოკებით ერთად შეკრული,
ქარიშხლებს მიაქეთ
ღრუბლების ნამი.
და შორით რომ ჩანს ქვესკნელში ღამის,
მთვარე კი არა,
აღბათ გახლავთ ნავი –
ქარონის,
მას გარდაცვლილი ვარსკვლავთა სული,
შორს მიჰყავს სადღაც,
უსახლკარონი.

1962

* * *

რომ ცბიერია წუთისოფელი,
ჩვენ კარგად ვიცით,
არ ვართ ბრიყვები,
მაგრამ ჯობია ახლოდან ნახოთ,
რადგან სიცოცხლე
ჩუმად მიჰყვება –
მღვრიე დღეების
ნამჯას და ნახორს.

2003

* * *

მზეო და მთვარე!
და ვარსკვლავებო!
უსასრულობად გაშლილო ცაო,
ზოგჯერ ტიალო!
თუკი გადავცდი აქ არყოფნის
ქარსა და ქაოსს,
ცივ სივრცეებში მარად უნდა
ვიხეტიალო...

2001

* * *

ერთი არა,

ასიც იყოს!

(თუნდაც ავსუღს ერთად ეშვას).

შენ დათრგუნავ ასპიტებს და

ვასილსკოს,

დევს და მაცილს, ლომს და ვეშაპს.

2000

ნოჯიხევის საყდარი

აქ წამიერ ზმანებებში,
უცებ ღგება ბორჯი მსხვრევის,
არც მაცი ჩანს
და არც ეკა.
და საყდარი ნოჯიხევის –
მწარე წარსულს ჩამორეკავს.

1983

ქარიშხალი ღამით

გამოდოდა ზეციდან შუქი,
აბა, რა არის აქ საკვირველი,
რომელსაც ახლა ყასიდად
ვარკვევ:
რომ, ვით დამფრთხალი ღამის
ფრინველი,
გზააბნეული ქარიშხალი
მოაწყდა სარკმელს.

1972

ქრისტეს ბავშვობა

ჩემი მშობელი –

პონტო ევქსინის,

ხელს რომ აღმართავს

ცისკენ ხშირ-ხშირად,

ახსოვს მას უამი უძვირფასესი:

(ქალწულისაგან ძე – ღვთისნაშობი)

როცა ჰყვოდა ქრისტეს ბავშვობა

სანაპიროზე

ღურჯი ფაზისის.

1964

* * *

კოლხური ცისქვეშ დამენათევი
ზღვა სიხუმესთან
შეურიგალი,
როს ნისლის პერანგს ტანზე იხევედა,
უცებ მოვარდა შავი გრიგალი
და ჭუჭყიანი ტალღების მთა
ბნელში მიხვეტა.

2001

* * *

ვალვენთებდი ცრემლთა სანთლებს,
და აწ იქნებ ვეღარ მნახო,
შენს თვალებში –
ღვთის მოსავად.

რომ მიეყარხარ,
მით ვარ ახლო,
თუ იმიტომ რომ შორსა ვარ.

1989

* * *

გაიელვებს წამს წარსული
და ნავიდან საჭეს ვისვრი,
მიფუჭდება კაცს გუნება –
როცა ვხედავ: ვითარც ქალწულს
საჭურისი,
ზღვა ნაპირს ებღლარძუნება.

1978

* * *

მამა ღმერთი,
როგორც იობს,
ბედისწერა ბევრჯერ
გცდიდა,
დრომ ვერ დაჰკრა ბინდი იერს –
კაცს,
ფიფქივით მოსულს ციდან,
ცრემლზე სუფთას,
სინდისიერს.

2004

აპრილის მზე

ხის ტოტებზე დამჯდარა, და
კვირტებიდან ჩეკავს
ფოთლებს
ასე მოჩანს დღე – აპრილის.
ტყისპირ ღელე
როკაპივით
ცოფებს ყრის და მიქოთქოთებს.

1978

მთვარის თასი

უსამანო...

და პირთამდე –
მზით და ვარსკვლავებით
საესე

ცის სიღურჯე ჩვენ რომ შევსვით.

ის არ იყო მთვარის თასი,
თავის ქალა გახლდათ ზევსის.

1961

* * *

რადგან წუთისოფლის ქვაბში,
უამი უღვთოდ გვაგვარგვალებს*,
მით ცხოვრება მიჩანს ხურმად,
როს სიცოცხლის გავალ გარეთ,
საუკუნის კარსაც ჩუმად
გავიხურავ.

2008

* გვარგვალი (მეგრ.) მაგრად დუღილი.

ვახაგვი

ეტყობა რომ აღარ ჭრის
გაზაფხულის სიმწვანე,
ტყის ფერი და ასაკი,
თორემ ამდენ „კვა-კვასი“,
ვინღა მისცა უფლება,
თვალჭყეპტია ვასაკებს.

1977

* * *

შორს რომ მოჩანს დარჩელია
და ახლოს კი ხეთაა და
ხამისკური,
ნოჯიხევი და შემდეგ კი ბია.
ღამეა და...
ღამეს ისევ დარჩენია –
ვარსკვლავებით მოჭედილი
მოვარის კარი ღია.

1969

* * *

ზმანებებით კი არადა,
პონტოს ზვირთში ნათლად ვხედავ –
ფარ-შუბოსან ამადონებს.
და ჩემს მოხუც მამას –
მთვარეს,
ვარსკვლავთ ფარას რომ აძოვებს.

1962

* * *

უცებ მოვარდნილი ქარი,
მშვიდად მძინარ სანაპიროს –
დააცხრება როს კივილით,
და... მაშინ ზღვა –
როსკიპივით,
ვეღარ ისვენებს და ანჩხლობს.

2003

* * *

გადაუვლიათ ათასწლეულებს...

მათი მზე მაინც აღარ

ბრწყინდება:

იქ ამირანტოან,

ბრიღს და არხიღოს.

წინაპრებს ჩვენსას ბნელში ძიღი

აღარ წყინდებათ

და არც სურთ თვაღი სინათღეში

რომ გაახიღონ.

1992

* * *

შორი სიხუმით შემობურვილი,
ზოგჯერ რომ გვაკროთობს
ელვის ძახილით
და ფეხზე მდგარი დამეს რომ ათევს –
ცაა – ბოსელი,
ვარსკვლავები არის ნახირი,
დიღამდე რომ ბღავიან ნათელს.

კაცი – ლეგენდა

მზის ბილიკებით –

შოთრეული გზიდან მოსული,
კოლხთა წარსული შემოგეკედლა,
რომელსაც უამი კვლავ ატრიალებს,
მაგრამ შენა ხარ კაცი –

ლეგენდა,
კოლხოსის* ძე... და მემატიანე.

1965

* კოლხოსი – ჰელიოსის ძმის – ფაზისის – ძე, კოლხთა მამამთავარი, (ეპონიმი.)

ბუნების ენა

პროფესორებს, მამა-შვილ
მამანტი და ცირა ძაძამიებს.

არც ლათინური

და არც ბერძნული...

უნდა ვიტანჯოთ, როგორც

იობმა –

პირველ საწყისთან არდაბრუნებით.

უნდა იცოდეს კაცობრიობამ –

პირველი ენა იყო ბუნების.

2007

რეა-კიბელუს ქურუმები

ღმერთკაც ჰეფესტოს ცეცხლის ქურაში,
ხალიბთა მიერ ნაჭედ
ცულებით –
შორი წარსული გადამიბელეს.

და...

პონტოს პირას, რომ ლოცულობენ –
ქურუმებია –
რეა-კიბელეს*!

1986

* რეა-კიბელე – ყველა ქალღმერთთა დედაღვთაება

* * *

ვაუას მაღალ ქედებიდან,
არაგვი კი ისე მოჩანს,
ვითარცა გზა საურმე.
მაღე მოვა ზამთარი და
მთებს ჭადარას
გაურევს.

1986

* * *

ვთქვათ და ოდესმე ჩვენ კოლხ
წინაპრებს,
მძინართ მითებში და ლეგენდებში,
ჩვენს დაძახილზე
გაეღვიძებათ,
და თვალს მოგვეკრავენ
იმ სიშორიდან,
თუ ჩაგვთვლიან ნეტავ
ღვიძლებაღ?!

1988

ეს მთები

მზის ნაშიერებს* ესე ქვეყანა,
სამეუფოდ ახლაც ერგებათ!
ქართული ცისქვეშ რომ დამეს
ათევენ –
ეს მთები ალბათ არის ძეგლები
კოლხთ წინაპარი
გოლიათების.

1971

* მზის ნაშიერები – იგულისხმება „აიტიდები“ –
ჰელიოსის შთამომავალი

* * *

გაფანტულან წლები ჭავლად,
 (აღბათ სიკვდილს ეხვევიან!!)
 უშენობა სულს მიმჭვალავს)
ისევ გიხმობ შენ,
 ჩემიანს.
ჩვენი თბილი ნაფეხური პარას
 ჭაღას,
ნუთუ აღარ შერჩენია?!

1964

* * *

ფეხშიშველი ელვა ისევ –
დრუბელ-დრუბელ
დაწანწალებს.

და ისრება მზე –
დასავლით.

მამაჩემი დგამს ანწაღას

ტყისპირ,

პირამიდასავით.

1956

უ კ მ ა რ ი ს ო ბ ა

ღმერთად მიგაჩნდა სიტყვა ქართული
და პოეზიის იყავ მხევალი.
სათქმელი!?

აუ! გქონდა რამდენი,
მაგრამ ვერა თქვი მის ნახევარიც.
გაფრინდა უამი,
ვით შევარდენი;
აღბათ, სულს,
მაღე,
მოგთხოვს მევალე.

1989

* * *

ვით ბერდელა,
წუთისოფელს,
დღეთა თითისტარზე ართავ.
ადარ რჩები სიკვდილს ვალში,
ეს ცხოვრება გიჩანს
ღართად.*
სადაც გინდა –
ჩრდილქვეშ გაშლი.

1986

* ღართი – ნაბადი.

საწუთრო

ყველას ერთ ქვაბში ხარშავს

საწუთრო,

დიდს,

გინდაც მცირე იყოს კერტივით.

რადგან სიკვდილი არის თავხედი:

ვინც წაიყვანა,

დიღეგში ჰყავს გამოკეტილი

და არცერთს აქეთ აღარ ახედებს.

1999

* * *

შესციცინებენ ქართველის ცას ქედები,
მწვერვალებს მოსწყინდათ
ღრუბლების ამბორი
და ნისლის ფარდები ჩამოხსნეს
დარაბებს.

ფშავ-ხევსურეთის მთებია –

ამფორა,

პირთამდე სავსე შავ-თეთრი

არაგვით.

1998

* * *

ფიქრი,
ათასწლეულების,
მიძინებულ ღრუბლებს აშლის,
მერე გრძნეულ ღამეს მირბევს.
და ჰკიდია მთვარე ცაში,
ვით კოლხური ტყავი კვირბის*.

1986

* კვირბი – იგულისხმება ოქროს საწმისი.

* * *

ქარიშხალთან ბრძოლით დაღლილს,
ჩამოძენდილს, ვითა გლახას,
დამეს აღარ მიეკარა რული

და...

დილით კი,

გაშხლართული როცა მნახა,

ზღვას,

მაშინვე წაუვიდა გული.

1999

* * *

უსაზღვროების ღამის წყვილადში,
ერთ ვარსკვლავთა ოქროს
მადანი.
ცას ცისარტყელის შუენის ნაწნავი.
და დღე ყოველი მზის
ჩირადღანით,
არყოფნისაკენ გზას მიგვასწავლის.

1998

* * *

რალა ქნას,
მზეს რომ თვალს ვერ
უსწორებს,
ბრინჯივით აბნევს შეხვედრა დილის,
რადგან სიკვდილზე
ფიქრი აწვალებს,
წელში მოხრილი დღეს მისი ჩრდილი
დედამიწაზე კვლავ დაწანწალებს.

1988

ქართული ზღაპრების კითხვისას

ზღაპრიდან დეეტა ისმის ღრიალი,
ო, ალბათ კაცის ხორცი
მოშივდათ.

(ნაცარქექიამ დრო ვერ იხელთა.)

და ცად აღმართულ
ღამის კოშკიდან –
მთვარის თეთრ სარკმელს
გაადებს ელვა
და ვითარც ბაყბაყ დევის ასული,
დედამიწაზე ჩამოიხედავს.

1986

ღრო - ქურდი

ღრო – მარადის უჩინო,
ბოლთასა სცემს ზღვისკარად
და დილიდან –
მწუხრამდე,
თავს გვახურავს ცის კარავს.
და მზის ყოველ ჩასვლისას,
ჩვენს თეთრ დღეებს
იპარავს.

1988

* * *

დღის გათენება გვიხარია,
რადგან გვაღიწყებს
ზოგჯერ სიავეს.
ყველა კარგები იქ არიან.
და ჩვენ გვგონია
ქროლა ნიავის,
ცხოვრება, თურმე პირქარია!

1997

„კოლხური–ოქრომრავალი ქვეყანა“

ოქროს ქვეყნის ნაშიერს –
გმოსავს ოქროს სამოსი,
გესმის ოქროს ყიჟინა
პონტოს ზვირთთა მაყარის.
ცხოვრობ გზა-გასაყარზე,
„მზის ჩასვლის¹“ და
ამოსვლის²“.

1969

¹ „მზის ჩასვლა“ (სემიტ.) – ევროპა

² „მზის ამოსვლა (სემიტ.) აზია

* * *

„არა სიცოცხლე, არა სიკვდილი,
არამედ სულ სხვა“.

ტ.გრანელი

მარადისობის ძეგლად დამდგარი,

ბრინჯაო არა,

შენა ხარ თიხა,

უსპეტაკესი ვითარცა ფიფქი.

და დღენიადაგ უამივით

მისვალ –

სიცოცხლესა და სიკვდილის იქით...

2001

* * *

სხვა რწმენით და იმედით,
შემოგეურებს ეპოქა,
რადგან დემონს
არ ყვარობ.
მალე აღარ გეყოფა –
სათარეშოდ სამყარო.

1959

* * *

ვითარცა დანტე ალიგიერმა –
განაღიდა გზა ჯოჯოხეთის,
ისე მე ჩემი წარსული ვაქე.
წევდიადიდან ხმა მესმის კოლხეთის:
– იმ, გზას შორეულს
ვერ ვაგნებ აქეთ.

1964

* * *

სობის წყლის პირას
ჩამომდგარ ღამეს,
მოვარე ახურავს,
ვით ქუდი ჭილის.
და ესხურება სიცოცხლედ წამი –
ღორის კუდივით პატარა
ბილიკს.

1974

* * *

მწუხრია და ცის ფერებში,
ზღვას მკივანი
თოლიები,
შავს და თეთრს ვერ ანსხვავებენ.
მეხის ხმაზე ჩიტებივით
უცებ დაფრთხნენ
ვარსკვლავები.

1960

ხილვა: ევროპის მოტაცება

პონტოს ზღვისკარად ატმის ტოტივით
ჰყვავის კოლხეთი –
ცამდე მაღალი.
და მის ასულს კი იტაცებს ზევსი.
და აი, ახლა
ათასეულ წელთა მიღმიდან
მე,
ევროპას* კივილი მესმის.

1989

* ევროპა (ეოროფა) –მეგრ.) სიყვარული.

* * *

ოქროს მთიებით შემოსარული,
მთათა გადაღმა,
სად ცის კიდუა,
ღრუბელთ ფთილენი ჩანან გედებად.
მამლის ყვილი –
ბეწვზე ჰკიდია,
ფრთას ფრთას შემოჰკრავს და
გათენდება!

1968

მზის დაბნელება

თუ კაცთა მოდგმა ცოდვას
აღარ მოინანიებს,
იფეთქებს ჭირი,
გამრავლდება ურჯულოება.
მზე დაბნელდება, ვერ მიწვდება ღამეს
ნათელი,
ერთად ჩაქრება ვარსკვლავების
კორიანტელი.
და ვით პირველად,
შეირხევიან ძალნი
ციურნი.
რადგან ყოველი ბოროტების გზებით
იურვის...
კაცთ არ ექნება არსად მიწა ფეხდასადგამი,
მაგრამ...ქე არა!
მამა იხსნის მოდგმას ადამის!

1969

ჩემი გული ბუხარია

შემოჰკრავენ ფრთებით ტაშს და
გათენება უხარიათ –
ხის ტოტებზე დამსხდარ მამლებს.
მე კი შევცივინებ მნათობს.
ჩემი გული ბუხარია,
თვით იწვის და
სხვას რომ ათბობს.

2003

* * *

შუალამისას გადაჭრილი
ელვის ნაჯახით,
მთვარე თითქოს და
მორია რწყავის –
ათასეული წრიული ხაზით.
დამურებივით ვარსკვლავები
კიდია ცაზე
და ბნელის ნაცვლად,
სივრცეებს კვლავ სინათლით
რწყავენ.

1979

აბანტები და ამირანტები

წარსულიდან კვლავ მითვალთვალებენ,

– არ დავივიწყო:

თავს მაბრალებენ

და ბნელში ხსოვნის სანთლებს

ანთებენ:

მაკრის¹ – მაკრონი² და

მაკრალები³,

აბანტები⁴ და ამირანტები⁵.

1969

¹²³⁴⁵ კოლხური (ქართველური) ტომები.

მარცვალი

ადამის მოდგმის წახდა ამინდი,
ოცდაათ ვერცხლად მცხოვარი
როცა გაცვალეს...
და ასე მოდის დასაბამიდან:
ქვეყნად ყოფნა რომ აღარ გათავდეს.
მიწას სამარედ ეძებს მარცვალი,
რომ კვლავ სიცოცხლედ
ამოთავთავდეს!

ტყის სული

სიშორის ბორცვებზე დამდგარი,
ვარსკვლავთა სინათლის
ხეებით,
ცა, თითქოს ტყე არის მისურის.
და...

ბუხრის ყელიდან
ამოდის –
კვამლი კი არა, ტყის სული.

1964

მოსუცი მედოლე

აივანზე მჯდარ მოსუც მედოლეს,
ზესთა სამყარო –
ათასჯერ აქვს ფიქრით მოვლილი.
და არის ღმერთთა თანამედროვე.
ხელში უჭირავს მთვარე –
დოლივით,
და მთელი ღამე მთვარის დოლზე
უკრავს მედოლე.

1971

შავი ზღვისკარად მღვარი ტუია

ბრძოლის ქარცეცხლზე ამხედრებულებს
ათასწლეულებს აქ ჩაუვლიათ.

რომ ჩავეჭიდო მათ ნაკვალევს,
არა ჩანს ხავსი.

შავი ზღვისკარად მარტოდმარტო
მღვარი ტუია*,

არ ვიცი რატომ,
მე მედეას რად მივამსგავსე.

1968

* ტუია (ბერძ.) დეკორატიული ხე.

ოტარიდი და მერკური

ღამით თავზე დასტრიალებს

ოტარიდი და

მერკური.

და ბედმა თუ არ უღალატა,

მზის ოქროს ღილით

შეკრული –

ღღე კვლავ ეცმევა ხალათად.

1979

ზედაზნის მთეპი

სვეტიცხოველთან მოხუცი მოვარე,
კვლავ ვარსკვლავების
კოცონზე თბება.

სადღაც ტკარცალი ისმის ალების.

და...

ღვეპივით ზედაზნის მთეპი,

მტკვარზე ჩასულან წყლის

დასალეუვად.

1980

* * *

აჰა,

ოცდაათს გადავცდი,

წლებიც ელვარე ფრთებით

მიჰქრიან.

და ცივი ზამთრის ვამბობ სიმკაცრით,

– მე პოეზიის ვარ ჯარისკაცი,

გენერლობაზე –

მეც მიფიქრია.

1971

სელენე

ზანზარებს ცის ღურჯი
დარბაზი,
ჰორები¹ აღებენ კარებს
და ისმის: სელენე!
სელენე²!
დიდი პოეტია მთვარე
და ვარსკვლავები მსმენელნი.

1969

¹ ჰორები (ბერძ.) – ბუნების წესრიგის დამცველი ღვთაებები.

² სელენე (ბერძ.) მთვარე, ჰიპერიონის ქალიშვილი.

ივლისი ორთაჭალაში

ღვას ობელისკი,

ვითა ხსოვნა არაგველების,
ასწლეულები მის სიმაღლეს
თითს ვერ ახლებენ.

და მაჰმად-ხანის ზარბაზნები
ვერ იგრგვინებენ.

ორთაჭალაში გადმომდგარან
კლდიდან სახლები
და მტკვრის ჭავლებით –
აღმოდებულ სულს იგრილებენ.

1973

* * *

მთიების ჯარი სიშორეში
მიმოფანტულა,
ცა დარჩენილა მთვარის ამარა.
ვით ბრძოლის ველზე დახოცილები,
მიწაზე ყრია ხეთა ჩრდილები
და არავინ ჩანს მოხრელი
სამარის.

1986

ჩემო კოლხურო სახლო

მიტებით გადახურულო,
დიდ და შორეულ
წარსულში –
მდგარო კოლხურო სახლო!
ვაი,
თუ ავისმდომელმა,
ჩემს მერე ხელი გახლოს!

1992

* * *

„თბილისი–ფოთი“

წყვდიადს მირღვევს,
ხმაურში თითქოს ისმის
– მიშველეთ!

ქარმა ხეები კვლავ დაარბია...

ლიანდაგები ტიტველ-შიშველი,
დასავლეთით,

სადღაც გარბიან.

1999

* * *

ცის კაბადონზე სიფრიფანა ნისლის
მანდილით,
არ ჩანდა მთვარე –
მზის ნაქმარევი.
ნაპირთან იდგა ხე, ვით ქადაგი.
ხმაურის ცოცხით ჰგვიდნენ
ქარები –
ზღვის მტვრიან მინდორს
ასჯერ გადაგვიღს.

1981

* * *

ჩემი ანცი დღეები,
აქ არყოფნის ტოტებზე
ხტიან,
როგორც ციყვები.
ღამეს მოვარე აბოდებს...
და ცხოვრება მიყვება
ადიდებულ მდინარეს,
წყალს, ვითარცა ნაფოტი.

ისევ პელაზგები

„პელაზგები ეგეოსის რ-ნის ავტოხთონები არიან“.
(ბერძენი ისტორიკოსი (VI ს.ჩვ.წ.ად.)

ეგეოსზე¹ და სკიროსზე²,
პელაზგები პელაზგურად
სიტყვას, ვითარცა ოქროს მარცვალს,
თუკი თესდნენ, თუკი მკიდნენ,
ბერძნები, ვით იქნებოდნენ,
უკვირს ბერძენ თუკიდიდეს.

1968

1,2 კუნძულები ვთუკიდიდე (ბერძ.ისტორიკოსი (V ს. ჩვ.წ.ად.)

* * *

შენ არ ჩანდი...

და უშენოდ

დღეებმა ცაღ გადიგრგვინეს,

ვით ლაზარე გამაცოცხლეს

ადრე მკვდარი.

ახლა შენი სიყვარული

გულს მიგრილებს,

ისე, როგორც თბილისს –

მტკვარი.

1970

* * *

ჩემს სარკმელში იხედება
ელვის ეშმა პაწაწინა,
სუსტი და მიამიტი.
სველ თითებით უკრავს წვიმა,
კვლავიშებზე –
კრამიტის.

1958

კირბები

„კორიბანტულ-კაბირული დამწერლობა
ჩანს პელაზგური დამწერლობა იყო“.
დიოდორე სიცილიელი.

წარსულში მსხდარ კაბირებს¹
კორიბანტებს², დაქტილებს³
მოეუხმობ და კოლხურ ცას,
კვლავ კოლხურად ვატირებ.
რადგანაც ჩემს „ფსალმუნებს“
სხვა გემო და ფერი აქვს,
მიტომაა ისტორიის ქვესკნელში
რომ დავეძებ –
კირბებს⁴, ვით კოლხ ფერიას.

1962

1,2,3 კოლხი ქურუმები

4. კირბები – უძველესი კოლხური (ქართული) წიგნები.

იალბუზი და ეიფელი

სიყვარულის ერდოდან გადმომდგარი,
ისრებს გტყორცნიან ამურები
და ცას წარსულ დღეთა შეენის ფერი.
შენი „კოლხური ფსალმუნები“ –
არის ქართული პოეზიის
იალბუზი და ეიფელი.

2000

* * *

შორეთიდან მოსულები –
ასი ათასწლეულია,
ყინხად დგანან ეკის მთები;
ტეხურთან და ციხე-გოჯთან,
მე ყოველდღე წარსულს ვხდები,
მაგრამ არრას ვეკითხები.

1964

* * *

ცის დასალიერს გავეურებ
სარკმლიდან,
რადაც კრავს ირაოს,
ჩანს ორბია.
მთის წვერზე არბიან ბილიკები.
და მერე უკანვე
ჩამორბიან.

1959

* * *

გადავიწყების გზებით მიმავალს,
მივსდევ გარდასულ
ათასწლეულებს.
რა ვქნა, აწმყოში ვედარ ვებევი.
და აკაკივით თავაწეული,
ჩემი კოლხეთის –
შორ ვარსულში დავეხეტები...

1964

ელაზბ-ლეღბ-ტირინეპი

ვითარც „უბნობს“ პელანიკე¹:

– ელინებმა პელესპონტში,
აღკიას და სქიალკეს,

პელაზგ² – ლელეგ³ – ტირინები⁴,

ვითარცა „ბარბაროსები“⁵,

სულ ერთმანეთს მიაკლეს.

1970

1 პელანიკე ლესბოსელი – ბერძენი მწერალი.

2,3,4 კოლხური (ქართველური) ტომები.

5 „ბარბაროსები“ – არა ელინელები, არა ბერძნები.

* * *

რა თავში იხლი მარადისობას!

რომ ხარ მოკვდავი,

ხარ ბედნიერი.

უთვლელი ოქრო-ვერცხლის პატრონო.

მაგრამ გაშინებს:

უამმა ცბიერმა,

ვაჰ!

ოუ,

უკვდავებას შეგატოვოს!

1972

* * *

ახლა ღამაზ სამყაროს –
ფერი ადევს სუდარის,
ირგელივ სიმწუხარეა.
მზე კი არა, მთვარეა,
სულის მარადიული,
თეთრი ნავსაყუდარი.

2004

ამბობს დიდი ჰომეროსი

„ღვინისფერი ზღვის შუა გულში“,
კუნძულს¹ ვერ შეელივნენ
აქაელნი², დორიელნი³
და დიდებით შემოსეს...
მიტომ სძულდათ ელინელთ!! –
ამბობს დიდი ჰომეროსი⁴
და ეს სჯერა ლესბოსელს.

1969

¹ კუნძული – იგულისხმება კრეტა, თავისი ოთხმოცდაათი ქალაქით.

^{2,3} ძირძველი პელაზგური ტომები კრეტის აბორიგენი – ეტეოკრეტელნი.)

⁴ ჰომეროსი – უდიდესი ბერძენი (პელაზგი) პოეტი (VIII ს.წ.წ.ა.)

* * *

ვარსკვლავთ მდინარეები –
ცას სინათლედ ერთვიან,
სულს მზითევად
ზღვა მოჰყვა.
სიყვარული ღმერთია –
მზე სიყვარულს ამოჰყავს.

1978

ვეფხისტყაოსანი

რეკავს და რეკავს ზარი ცხრაასი,
ხმა შორეული ისმის
საარის.

მთიები არა,

ანგელოზთა ბრწყინავს თოლები.
წიგნი კი არა, სიბრძნის ზღვა არი,
სტრიქონები რომ გაწოლილან
ვეფხვის ზოლებად.

1969

* * *

სავსე იღუმალეებით,
მთვარე თითქოს სფინქსია,
და შენ,
მზეს ნუ მიელტვი.
„ჟველაფერი ცივია,
რაც კი მარადისია“.

1963

* * *

„მეტი სინათლე“...

გოეთე

ღამიდან მოფრენილები –

ჩემი დღეები რომ

შლიან ფრთებს,

ამისთვის უფალს მადლობა.

და ზოგჯერ,

უამურ სინათლეს,

ჯობს სრულად უსინათლობა.

2008

* * *

მოგდევს ავი ზმანება:
იანუსის ჩურჩულით,
ეშმასა და დევების,
გესლის მონხეველ ურჩხულის:
არიმანის,
კაენის,
ნერონის და ჰეროდეს...
სოფლის ამაოებას ტირი...
უნდა მდეროდე!

2009

* * *

განათდა დარბაზები –
მეცხრე ცის,
სანთლები აანთეს იქ ღმერთებმა.
და ვარსკვლავების ოქროს
სასანთლებიდან –
ნათელი იღვენთება.

1960

* * *

ეს დიდი მთები –
 ცოდვას შენი
 და არასოდეს გექნება შვება.
ათასწლეულებს მზის ქვიჯაში
 მაინც დანაყავ.
წარსულისა და მომავლის ფრთებით
ამ ცისქვეშეთში მარადისად
 იფრენ ამაყად.

2007

ფშავის არაგვთან

თუმც უამთა ბრუნვამ

ბევრჯერ დარაგვა:

ტოტი ბუერას და რტო მუაველას.

მაინც ელიან გულისფანცქალით –
ფშავის არაგვთან –
ვაჟა-ფშაველას.

1977

* * *

დახუნძლული მთიებით,

თუნდ ცის კალთა

ფარავდეს,

სხვა უინით და აღერსით.

მაინც კაცთა მოღვმაში,

ჩუმად ბუდობს მარადის

შიში –

უზენაესის.

1998

მიღმეთიდან მოხვედი

დღე-ნიადაგ გიხმობდა –

ზღვაზე პოსეიდონი¹

და ცაში ასპიროზი².

შენ კი, ვითა კოლხეთი,

პონტოს სანაპიროზე –

მიღმეთიდან მოხვედი.

1963

¹ პოსეიდონი – ზღვის ღმერთი.

² ასპიროზი – ვენერა, ვენუსი.

* * *

ირგვლივ სუფევს ქაოსი...
ვით დღე-ღამე დვიძლია –
კაენიც და
მესიაც...
სიცოცხლეს და სიკვდილსაც,
ერთი დიდი –
ფესვი აქვს.

* * *

ღამის სიმყუდროვეში –
ისევ კრთები ელვად და,
ჩამოდინხარ ქუხილად.
მიწაზე ჭვრეტ ხილულს და
ზეცაში კი უხილავს.

2004

* * *

იდუმალებით ჩამორეკილი,
გაჩენის დღიდან გვიხმობს
სხვა ზარი...
და როცა წავალთ,
ღმერთო გვაცხონე.
ჩვენი სხეული არის
ტადარი,
სადაც ანთია რწმენა მაცხოვრის.

2001

ვარსკვლავთა ცათა საუნჯე

ზღვის ბილიკებით გადმოსულებმა,
დრუბლებმა მთები
კვლავაც დაამუნჯეს,
თოვლის სპეტაკი აღმურებით.
ვარსკვლავებია ცათა საუნჯე,
შენი კი „კოლხური ფსალმუნები.“

1999

მითარც ბელურა

წეროებიც და წავლენ მერცხლებიც,
რომ თბილ ქვეყნებში
გამოიზამთრონ.

მე არსად წავალ, როგორც ბელურა,
მსურს რომ აქ მოვკვდე,
და ქართული ზეცა მეხუროს.

2008

* * *

უსაზღვრო და უსამანო –
შენ ღმერთმა ცა-გიგალობა,
მზე იცინის...
შენც იცინე.
მე კი შორით, ვით წყალობას,
ცისკრის ვარსკვლავს
შევციცინებ.

1997

* * *

ოცდაცამეტი წელიწადი
მიიქაროდა
ცისკენ-
იქ მამა ელოდა ქრისტეს.
მაგრამ მიწაზე არავინ იცის,
რად მიიქარის მდინარე
ზღვისკენ.

1986

* * *

ახლო წარსულში აკივლდა ვიღაც,
ვიღაც კი არა,
დედაჩემი.
– სიკვდილმა უცებ მოსტაცა შვილი.

1983

* * *

უფლის ხელი ურევია...
მაპატიეთ,
როგორც პოეტს,
ეს გამარჯვება „გიჟონით“,
მაგრამ ქვეყნად რაც მე ვპოვე,
თქვენ ვერასოდეს
იპოვნით.

2006

არგოსიდან

არგოსი¹ ზოგჯერ მთელ ელადას
ეწოდებოდა”.
ჰომეროსი

სიცოცხლის და სიხარულის
ჩაუქრობელ მზით შემოსილს
კოლხეთის ცამ მარგოს მინდა
მე ეგრისელს –
ძეს ეგროსის,
მომავალს შორს-არგოსიდან.

1970

¹ არგოსი – აიეტის შვილიშვილი ფრიქსესა და ქალკიოპეს (აიეტის ქალიშვილი) – ვაჟი.

* * *

ცათა მიღმა წყვდიადში,
ვიცი,

შენ ციმციმებდი:

(ღამე კვლავ ამარტისე.)

ოცნების ფერს,

ფერს იმედის,

ფიქრისა და ნატვრისფერს.

1962

* * *

ფაზისის პირას ტალღა ჩურჩულით,
არგონავტებზე ამბავს
მიყვება,

უკვე მეთედ!

ნაპირზე ხტიან მთვარის ციყვები,
ჩრდილის მეღია,
კუდს ძლივ მიათრევს.

1972

* * *

გამკრთალ ელვის სატყვერით,
ჟამთა უღრანს მიჰკაფავ,
წუთისოფლის დამნისლავს.
ღამით იცვამ მზის კაბას
და დღისით კი
მთვარისას.

1979

ფრთები ქართული

ოლიმპოს მთიდან გადმოფრენილი,
ჩუმად გეწვევა ფრთების
ფათქუნით,
ზევსის არწივი და ცად გიტაცებს.
და დაგაქროლებს ფრთები
ქართული,
ამ ცოდვით საესე დედამიწაზე.

1999

* * *

(ვარიანტი)

ვარსკვლავთა ოქროს ნისკარტით,
კენკავენ დღეთა
ციცრები,
რაც ცის მინდორზე დათესეს.
ძე-იგი გელაციცება-
ნათელმხილველს და
ნათელმსმენს.

2001

* * *

სიცოცხლე და სიყვარული
შენ დღეებმა გიწილადეს,
ვითარცა პოეტ-ხეიბარს.
და მზე ისე, ვით პილატე,
შენს ყოფნაზე
ხელს იბანს.

1972

* * *

უფალი თუ გამიწყრება
და ჩემს მზერას მონისლავს,
უნდა ვსდიო მზესავით,
ვითარც არეოპაგელმა:
ხილვებს არამიწიერს,
სიბრძნეს სოლომონისას.

2003

* * *

მარადიულ ცას დაეძებ,
მზე გვირგვინად –
თავს რომ ადგას,
დილაა თუ საღამოა.
და ... ფეხს საღაც
შენ დაადგამ,
ყველგან იეზი ამოვა.

2005

* * *

ვით წინასწარმეტყველი –
ზიხარ კოშკში ლოდინის,
და დრო მოხანს მეწყერად.
და წამიწამ მოელი,
სიბრძნე, როდის გეწვევა.

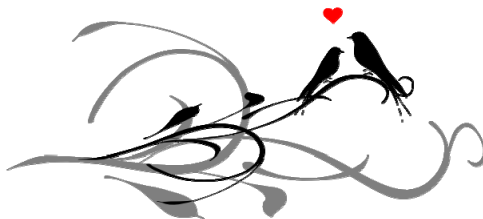
1960

ბაბა ხერხეულიძე

ასი კი არა, ხუთასი,
წლის მერე ტაშისკარიდან –
მტკვარს მოაქვს ხმა სააკაძის:
„დავკრათ მტერს...
ისევ დააკათ!“
გმირი ცხრა ძმა ხერხეულიძის,
ერთ-ერთი ძმად ბაბა!

1966

* * *

საწუთროს არ ხარ მძღვეელი,
მიტომ შურით დაგესლილთ.
მაინც,

ვითა საარი:

სერაფიმა,

ქურუბიმა,

ანგელოზთა ხმა გესმის.

1969

* * *

ჯერ არ ისმის ხმა კადმოსის¹,
ლიმნოსის გზას მიუყვება –
ვარსკვლავებით მოთესილს²
პრონაპიდეს³
თიმოიტეს⁴
თამარისი,⁵
ორფესი.⁶

1963

¹ კადმოსი – ფინიკიურ ანბანზე დაყრდნობით ელინელუბის და მწერლობის შემქმნელი, (ლიმნოსის მკვლელი)
² ლიმნოსი – პელაზგური დამწერლობის შემქმნელი
3,4,5,6 – ჰომეროსის (ჩვ.წ.ად. IX ს.) წინარე პოეტები.

* * *

ქაფისგან შობილს,
გაზრდილს ზღვისკარად,
არყოფნის ქარი
თავს გეველება
და გილამუნებს...
შენ რომ მოკვდები,
მერე შენსავით,
ეჰ,
ვინღა შეთხზავს
„კოლხურ ფსალმუნებს!“

2007

* * *

მოულოდნელად ცაზე ელვამ
გადაირბინა
და თეთრ ღრუბლებს ეცვალათ მხარი.
ცრემლი ჩაედგათ ყომრალ
თვალეში.
მთვარე კი მოჰგავს ქაღალდის ნავს,
რომელსაც ქარი,
მიაქროლებს ცის ოკეანეში.

1978

* * *

ჩემს ლოდინში დედაჩემი,
მუხის ჩრდილქვეშ
სუფრას არ შლის,
არ ისწორებს უღვაშს მამა.
დაჭიხვინებს მეხი ცაში
და მზეს სტყორცნის
ელვის ქამანდს.

1970

მესხეთში

პონტოს სანაპიროზე
მცხოვრებ კოლხთა ნაშიერთ:
მაკრისებს და
მაკრალებს,
მაკრონებს და აფშილებს,
არ ჰქონიათ შემთხვევა,
რომ მომხდურთა
სისხლი-ხმაღს,
შუბი – ხორცს მოაშიეს.

1989

* * *

ვერ აჩერებენ მწვერვალები,
ჟამთა დინებას
და ცა და მიწა ერთმანეთს
ერთვის.

ნიავეს ხმა მოაქვს რუსთაველის
და ცურტაველის.

მტკვრისპირ ლოცვად მდგარ ვარძიიდან
გავცქერი ხერთვისს
და მე სამყარო მეცოტავება.

1966

* * *

იქუხა...

და მეხი მწვერვალს დაეცა,
მთა უცებ შიშისგან გახევდა
კანკალებს ღრუბელი,
ღამისაა ატირდეს.

ქარის ხმაზე ზღვა ჰორიზონტს
გახედავს,
და ცას შეუდგამს ზვირთთა
კარიადიტებს.

1972

* * *

მეფეთა და ვაზირთა
საქმეებს და
ტიტულებს,
ხედავ უამის მობელიდს!
შენ კი,
ვით ტიტურელი,
ხარ გრაადის მფლობელი.

2008

ჰნის ციხე

(დისტიქი)

I

შუბლშეჭმუნილი წარსულსა და
ქართლს გადაჰყურებს,

რომელიც მეფე –

ავი გიორგის¹ –

თვის საბედისწეროა!

თუ რატომ,

ჰკითხეთ მსხალთას,

შავშეებს და წეროვანს.

¹ ავი გიორგი – კახეთის მეფე (1511-1513)

II

იდგა, ისე ვით საღი კლდე,
უკან არ დაუხევია
და მტერს არასდროს ემონა.
იქ – ჯოჯოხეთის ხევია,
სადაც მიედინება ჯეონი.¹

1971

¹ ჯეონი – მიწისქვეშეთის (ჯოჯოხეთის) მდინარე.

შავი ზღვა

არ ეკიდება სიკვდილის ხავსი,
ცის და ხმელეთის
წასალეკად ნიადაგ იბრძვის...
შავი ზღვა არა,
გახლავთ ლურჯი
გრაალის თასი –
პირთამდე სავსე კოლხური სიბრძნით.

1974

* * *

თვალთაგან ხილული თუ უხილავი,
ცით და სიშორით გასანასკვავები,
იელვებს ანგელოზთა
ოქროს ნაწნავები.
და მთელი ღამე ვარსკვლავები –
სინათლეს და სიშორეს
წკავწკავებენ.

1965

სარჩევი

წინასიტყვაობის მაგიერ.....	5
ფსალმუნი.....	25
ქრისტეს ინიციაციებს.....	26
*** (ქართლის დიდი წარსული კი).....	27
*** (ასე იყო).....	28
მტკვარი ზამთარში.....	29
ისევ ქალდეა.....	30
ხილვა: ბაბილონი.....	31
*** (ათა-ბაბადან ასე ყოფილა).....	32
ვარსკვლავიანი ღამე.....	33
*** (წინაპრის თვალთაგან ნაშუქი).....	34
*** (კლდეებს გამოქცეულები).....	35
კოლხა – 5185-5120.....	36
გრაალის ბარძიმი.....	37
*** (მზემ ჩამიარა).....	38
კიბელეს და კოპალეს.....	39
*** (მოვლენ ანგელოზები).....	40
*** (ცისქვეშ ათასწლეულები).....	41
*** (ჩემმა კოლხმა წინაპრებმა).....	42

***(ყოფნა).....	43
***(ღამის ტოტზე ყორნებივით).....	44
***(მეცხრე ცაში ბინადრობს).....	45
კოლხეთი – 7000.....	46
***(ცხოვრება ჯოჯოხეთია).....	47
***(რომ გვკლავს სურვილი).....	48
ევბეაზე.....	49
პირველი ქრისტიანი.....	50
***(დაბადებიდან).....	51
***(მე).....	52
ორი მტერი.....	53
ხილვა: სიონის მთა.....	54
***(ქარი ქარობას არ იშლის).....	55
მიქაელ მთავარანგელოზი.....	56
ხმელეთზე ბრაზით ზღვა ამოსულა.....	57
ამბობს ეკლესიასტე.....	58
პელაზგები და ხეთები.....	59
ღრუბლები.....	60
***(წინაპრებმა დაგიბარეს).....	61
***(გარდასულთა შფოთავს ქარი).....	62

*** (რა ვუყოთ!)	63
ასე იქნება ვაჟა ეგრისელ	64
ხსოვნა	65
უფლის ნაწერი წერილი	66
*** (ღამე ნისლებს მიაბოლებს)	67
ხალხური პოეზიის კითხვისას	68
*** (უნდა მოედოს მათა მწვერვალებს) ...	69
ბაბილონი – ძვ.წ. 529 წლის, 5-6 ოქტომბერი	70
*** (ისე როგორც)	71
ხილვა: სამოთხის ხე	72
*** (შორეულ ღამიდან მოსული)	73
ვარსკვლავების სერობა	74
*** (საქართველოს ცით გადახურული)	75
ვარხვების გადაფრენა	76
ბაბილონის გოდოლი	77
*** (ცნობადის ხეთა ფესვები)	78
*** (მეტეორების გამოქროლება)	79
*** (საქართველო)	80
ხეები	81

***(არესისა და პარას ჭალაში).....	82
***(წამი რაა).....	83
***(კუბოები).....	84
რეა-კიბელა.....	85
***(მზის ბაჯადლო ტახტი უდგას).....	86
შოშიები.....	87
***(ნაფეხურები მზის რომ წაშალონ).....	88
ჭინჭილა და ყარყარა.....	89
***(ქარები, ვით ძიძები).....	90
დედა თავისი ბავშვის საფლავთან.....	91
***(მშობლიურ ცის სილაუვარდეს).....	92
***(დამეს მოვარე თევზის ფხასავით).....	93
***(თავს დაჰკიოდნენ ალბატროსები).....	94
აფხაზეთი-1992.....	95
პელაზგებს და ქალდეველებს.....	96
***(ეკლავ ქათქათებენ ღრუბლების მთები).....	97
***(კლავდნენ და გულში მახვილს უყრიდნენ).....	98
შურდული და ოქროს ქნარი.....	99

მანდალა.....	100
ვაი, ნანა!.....	101
შემოდგომა ნოსტეში.....	102
ბრმა ჯოხით	103
*** (პოეტო!).....	104
საინგილოს, ქსანს და ხერთვისს.....	105
*** (სახეშეშლილი).....	106
ხილვა: 33 მილიონი ქართველი	107
*** (გამთენიისას, როცა მყინვარმა).....	108
*** (ცად განსახლებულ პლანეტებს).....	109
*** (ოცდაათოხმეტი საუკუნეა).....	110
*** (ვითარც სახე სიკეთის).....	111
*** (ვაუას ფშავის ბუნება)	112
*** (აგვისტოა).....	113
*** (კოსმიური ჩემი ფიქრი)	114
*** (ისტორიის დიდ მინდორზე).....	115
*** (მზე ჩადის და ზღვისკარად).....	116
*** (თენდება).....	117
*** (მეხის ძახილზე დაიმსხვრევა).....	118
*** (იყავი ექვსის...)	119

*** (კლდეთა პიტალო ქვას გახეთქავდა)..	120
*** (დღეები მუდამ ბნელს გვარიდებენ)...	121
*** (შორით რომ ისმის).....	122
*** (იმ პლანეტებზე).....	123
*** (თორში).....	124
*** (ღამით მთვარე მიმიძლოდა).....	125
*** (მზესავით დიდი და ჩაუმქრალი).....	126
*** (ათას ჭირ-ვარამ გადანაყარი).....	127
გულწითელები	128
*** (მზით გათანგულებს)	129
*** (როს გაიგებს მამლის ყივილს).....	130
*** (გადმოიარეს მთები და...)	131
*** (ფიქრში ვხედავ).....	132
*** (ელვის თოკებით ერთად შეკრული)..	133
*** (რომ ცბიერია წუთისსოფელი).....	134
*** (მზეო და მთვარევ!).....	135
*** (ერთი არა).....	136
ნოჯისხევის საყდარი	137
ქარიშხალი ღამით	138
ქრისტეს ბავშვობა.....	139

*** (მარადიულ იმ სოფლიდან) 140

*** (კოლხური ცისქვეშ დამენათევი) 141

*** (გადვივებდი ცრემლთა სანთლებს) 142

*** (გაიეღვებს წამს წარსული) 143

*** (მამა ღმერთი) 144

აპრილის მზე 145

მთვარის თასი 146

*** (რადგან წუთისოფლის ქვაბში) 147

ვასაკები 148

*** (შორს რომ მოჩანს დარჩელია) 149

*** (ზმანებებით კი არადა) 150

*** (უცვებ მოვარდნილი ქარი) 151

*** (გადაუვლიათ ათასწლეულებს) 152

*** (შორი სიხუმით შემობურვილი) 153

კაცი ლეგენდა 154

ბუნების ენა 155

რეა-კიბელეს ქურუმები 156

*** (გაუას მაღალ ქედებიდან) 157

*** (ეთქვათ და ოდესმე) 158

ეს მთები 159

*** (გაფანტულან წლები ჭავჭავად).....160

*** (ფესშიშველი ელვა ისევ).....161

უკმარისობა162

*** (ვით ბერდელა).....163

საწუთრო164

*** (შესციცინებენ ქართვლის ცას
ქედები)165

ფიქრი166

*** (ქარიშხალთან ბრძოლით დაღლილს).167

*** (უსაზღვროების ღამის წყვილიაღში)168

*** (რაღა ქნას!).....169

ქართული ზღაპრების კითხვისას170

დრო-ქურდი.....171

*** (დილის გათენება გვიხარია).....172

„კოლხური-ოქრომრავალი ქვეყანა“173

*** (მარადისობის ძეგლად დამდგარი).....174

*** (სხვა რწმენით და იმედით).....175

*** (ვითარცა დანტე ალიგიერმა)176

*** (ხობის წყლის პირას).....177

*** (მწუხრია და ცის ფერებში).....178

ხილვა: ევროპეს მოტაცება	179
*** (ოქროს მთიებით შემოსარული)	180
მზის დაბნელება	181
ჩემი გული ბუხარია	182
*** (შუალამისას გადაჭრილი)	183
აბანტები და ამირანტები	184
მარცვალი	185
ტყის სული	186
მოხუცი მელოლე	187
შავი ზღვისკარად მდგარი ტუია	188
ოტარიდი და მერკური	189
ზედაზნის მთები	190
30	191
სელენე	192
ივლისი ორთაჭალაში	193
*** (მთიების ჯარი სიშორეში)	194
ჩემო კოლხურო სახლო	195
*** (თბილისი ფოთი)	196
*** (ცის კაბადონზე)	197
*** (ჩემი ანცი დღეები)	198

ისევ პელაზგები.....	199
***(შენ არ ჩანდი).....	200
***(ჩემს სარკმელში იხედება).....	201
კირბები.....	202
იალბუზი და ეიფელი.....	203
***(შორეთიდან მოსულები).....	204
***(ცის დასალიერს გადმოყურებ).....	205
***(გადავიწყების გზებით მიმავალს).....	206
პელაზგ-ლელემ-ტირინები.....	207
***(რა თავში იხლი მარადისობას).....	208
***(ახლა ღამაზ სამყაროს).....	209
ამბობს დიდი ჰომეროსი.....	210
***(ვარსკვლავთ მდინარეები).....	211
ვეფხისტყაოსანი.....	212
***(სავსეს იღუმალებით).....	213
***(ღამიდან მოფრენილები).....	214
***(მოგდევს ავი ზმანება).....	215
***(განათლა დარბაზები).....	216
***(ეს დიდი მთები).....	217
ფშავის არავგთან.....	218

*** (დახუნძლული მთიებით).....	219
მიღმეთიდან მოხვედი.....	220
*** (ირგვლივ სუფევს ქაოსი).....	221
*** (ღამის სიმყუდროვეში).....	222
*** (იდუმალებით ჩამორეკილი).....	223
ვარსკვლავთა ცათა საუნჯე.....	224
ვითარც ბელურა.....	225
*** (უსაზღვრო და უსამანო).....	226
*** (ოცდაცამეტი წელიწადი).....	227
*** (ახლო წარსულში აკივლდა ვიღაც).....	228
*** (უფლის ხელი ურევია).....	229
არგოსიდან.....	230
*** (არყოფნის ნისლით გადახურული.....)	231
*** (ცათა მიღმა წყვდიაღში).....	232
*** (ფაზისის პირას...).....	233
*** (გამკრთალ ელვის სატევრით).....	234
ფრთები ქართული.....	235
*** (ვარსკვლავთა ოქროს ნისკარტით).....	236
*** (სიცოცხლე და სიყვარული).....	237
*** (უფალი თუ გამიწყრება).....	238

*** (მარადიულ ცას დაეძებ).....239

*** (გიო წინასწარმეტყველი).....240

ბააკა ხერხეულიძე.....241

*** (საწუთროს ხარ მძლეველი)242

*** (ჯერ არ ისმის ხმა კადმოსის).....243

*** (ქაფისგან შობილს).....244

*** (მოულოდნელად...).....245

*** (ჩემს ლოდინში დედაჩემი)246

*** (პონტოს სანაპიროზე).....247

მესხეთში248

*** (იქუხა)249

**** (მეფეთა და ვაზირთა).....250

ქსნის ციხე.....251

შავი ზღვა.....253

*** (თვალთავან ხილული თუ უხილავი)...254

ვაჟა ეგრისელი
კოლხური ფსალმუნები

100 ტომად
ტომი 22

VAZHA EGRISELI
“KOLKHURI PHSALMUNEBI”
ONE HUNDRED VOLUME
VOLUM 22

გამომცემლობის
რედაქტორი – ნანა ჰირაქაძე
მხატვარი – სპარტაკ ცინცაძე
მხატვრული რედაქტორი – ირაკლი უშვერიძე
ტექნიკური რედაქტორი – ნანა ღმზაძე
კორექტორი – მარი დოლბაია
კომპიუტერული
უზრუნველყოფა – ნანა და დათო მანდაშვილები

გამომცემელი – ზურაბ დოლბაია

ფასი 20 ლარი

თბილისი
2020

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. კოლიტაოვსკაიას №4. ☎: 5(99) 33 52 02, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal505@gmail.com; gamomcemlobauniversal@gmail.com